Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Факультет економіки та менеджменту
(повна назва факультету)
Кафедра менеджменту та адміністрування
(повна назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня

бакалавр
(назва освітнього ступеня)

на тему: Удосконалення організації підготовки та виробництва нової продукції на підприємстві, на прикладі видавництва «Підручники і посібники»

Виконав(ла): студент(ка) IV курсу, групи БМз-41
спеціальності 073 Менеджмент
(шифр і назва спеціальності)

Задорожна К.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник Галущак М.П.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Нормоконтроль Мосій О.Б.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри Сороківська О.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Рецензент Стойко І.І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль

2026

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Факультет економіки та менеджменту
(повна назва факультету)
Кафедра менеджменту та адміністрування
(повна назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
_____ Сороківська О.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)
« » 20___ р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

на здобуття освітнього ступеня бакалавр
(назва освітнього ступеня)
за спеціальністю 073 Менеджмент
(шифр і назва спеціальності)
студенту Задорожній Каріні Андріївні
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Удосконалення організації підготовки та виробництва нової продукції на підприємстві, на прикладі видавництва «Підручники і посібники»

Керівник роботи Галущак Михайло Петрович, к.т.н., доц.
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
Затверджені наказом ректора від «*28*» *січня* 2026 року № *4/9-67*
2. Термін подання студентом завершеної роботи 08.06.2026
3. Вихідні дані до роботи Фінансова та інша звітність підприємства, статут підприємства, довідкові матеріали

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити)
1 Теоретичні основи запровадження нововведень на підприємстві
2. Аналіз організації виробничо-господарської діяльності видавництва «Підручники і посібники»
3 Вдосконалення організації підготовки виробництва нової продукції у видавництві «Підручники і посібники»
4 Безпека життєдіяльності, основи охорони праці

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень, слайдів)
Організаційна структура управління видавництва «Підручники і посібники»
Сегментація продукції видавництва «Підручники і посібники»
Результати виробничо-господарської діяльності видавництва «Підручники і посібники»
Структура та динаміка основних засобів видавництва «Підручники і посібники» у 2024 -2025 рр.
Показники ефективності використання трудових ресурсів видавництва «Підручники і посібники»
Реалізація продукції видавництвом "Підручники і посібники" у 2024 - 2025 рр.
Кошторис витрат на придбання та введення в експлуатацію листопідбірної машини TMF Neckar 10
Калькуляція витрат на виготовлення робочого зошита з української мови до впровадження і після впровадження листопідбірної машини TMF Neckar 10
Розрахунок річної економії коштів від впровадження листопідбірної машини TMF Neckar 10
Технічне забезпечення технологічного процесу випуску упаковок для харчової продукції у видавництві „Підручники і посібники"
Витрати основних матеріалів на випуск упаковок для харчової продукції
Розрахунок собівартості упаковок для харчової продукції

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Безпека життєдіяльності, основи			
охорони праці	Окіпний І.Б., к.т.н., доц.		

7. Дата видачі завдання 30.01.2026

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні основи запровадження нововведень на		
	підприємстві	15.03.2026	
1.1	Роль новацій у забезпеченні стабільного ринкового		
	становища підприємства		
1.2	Організація підготовки та виробництва нової продукції		
	на підприємстві		
2	Аналіз організації виробничо-господарської діяльності		
	видавництва «Підручники і посібники»	15.04.2026	
2.1	Загальна характеристика діяльності підприємства		
2.2	Особливості організації виробничої діяльності		
	видавництва		
3	Вдосконалення організації підготовки виробництва нової	15.05.2026	
	продукції у видавництві «Підручники і посібники»		
3.1	Технічне оновлення виробництва для забезпечення		
	випуску нової продукції		
3.2	Організація виробництва нового виду продукції		
4	Безпека життєдіяльності, основи охорони праці	25.05.2026	
4.1	Значення адаптації в трудовому процесі		
4.2	Загальні вимоги безпеки до виробничого обладнання та		
	технологічних процесів на поліграфічному підприємстві		
	Висновки	30.05.2026	
	Бібліографія	01.06.2026	

Студент _____ Задорожна К.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Галущак М.П.
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Задорожна К.А.: Удосконалення організації підготовки та виробництва нової продукції на підприємстві, на прикладі видавництва «Підручники і посібники»

Кваліфікаційна робота бакалавра: 68 с., 6 рис., 16 табл., 24 літературних джерел.

Предмет дослідження – організація підготовки та виробництва нової продукції на підприємстві.

Об'єкт дослідження - процес організації виробничої діяльності на підприємстві.

Мета роботи – дослідження теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо організації підготовки та випуску нової продукції на поліграфічному підприємстві.

Методи дослідження – порівняльного аналізу, синтезу, економіко-математичного моделювання та економічного прогнозування.

У роботі обґрунтовані пропозиції, спрямовані на підвищення ефективності виробничих процесів шляхом оновлення технічної бази та впровадження нового виду продукції, що дозволить знизити собівартість продукції та покращити використання виробничих потужностей.

Ключові слова: організація виробництва, підготовка виробництва, нова продукція, поліграфічне підприємство.

SUMMARY

Zadrozhna K. Improving the organization of preparation and production of new products at an enterprise (case study: publishing house «Textbooks and Manuals»).

Master degree thesis contains of 68 pages, 6 pictures, 16 tables, 24 references.

The subject of investigation is the organization of preparation and production of new products at the enterprise.

The object of investigation is the process of organizing production activities at the enterprise..

The Aim of the work is to study theoretical provisions and practical recommendations for organizing the preparation and release of new products at a printing enterprise.

Research methods are comparative analysis, synthesis, economic and mathematical modelling and economic forecasting.

The work substantiates proposals aimed at increasing the efficiency of production processes by updating the technical base and introducing a new type of product, which will reduce the cost of production and improve the use of production capacities.

Keywords: production organization, production preparation, new products, printing enterprise.

ЗМІСТ

Вступ…… 7
Розділ 1 Теоретичні основи запровадження нововведень на підприємстві.. 9
1.1 Роль новацій у забезпеченні стабільного ринкового становища підприємства.……...…… 9
1.2 Організація підготовки та виробництва нової продукції на підприємстві 16
Розділ 2 Аналіз організації виробничо-господарської діяльності видавництва «Підручники і посібники»…… 23
2.1 Загальна характеристика діяльності підприємства…… 23
2.2 Особливості організації виробничої діяльності видавництва…….. 32
Розділ 3 Вдосконалення організації підготовки виробництва нової продукції у видавництві «Підручники і посібники» 41
3.1 Технічне оновлення виробництва для забезпечення випуску нової продукції.……..……..…… 41
3.2 Організація виробництва нового виду продукції.…… 48
Розділ 4 Безпека життєдіяльності, основи охорони праці.…… 59
4.1 Значення адаптації в трудовому процесі...…… 59
4.2 Загальні вимоги безпеки до виробничого обладнання та технологічних процесів на поліграфічному підприємстві.……. 61
Висновки..…..……...… 64
Бібліографія ……...……...……...……..……. 66

ВСТУП

Актуальність теми. Оновлення продукції є критично важливим для виживання та розвитку будь-якого підприємства за умов сучасного ринку. Це обумовлено необхідністю задоволення зростаючих мінливих потреб споживачів, підтримання конкурентоспроможності, збільшення прибутковості та адаптації до технологічного прогресу. Сучасна прогресивна продукція забезпечує підприємству вихід на нові ринки, сприяє зміцненню іміджу бренду, дозволяє знизити ризики старіння асортименту.

Оновлення продукції – це не тільки зміна характеристик продукту, а й стратегічна адаптація до нових реалій. Тому організація випуску нової продукції охоплює комплекс наукових, технічних, економічних та організаційних заходів, який передбачає планування (від розробки до реалізації), технологічну підготовку (документацію та оснащення) й забезпечення ресурсами. Ефективна організація гарантує раціональне поєднання виробничих процесів при мінімізації витрат та часу.

Мета роботи – дослідження теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо організації підготовки та випуску нової продукції на поліграфічному підприємстві.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначені наступні завдання:

– дослідити теоретичні засади підготовки та організації випуску нової продукції на підприємстві;

- проаналізувати основні показники діяльності досліджуваного підприємства;
- охарактеризувати особливості організації виробничої діяльності видавництва;
- запропонувати шляхи технічного оновлення виробництва для забезпечення випуску нової продукції;
- оцінити доцільність організації виготовлення нового виду продукції;
- обґрунтувати економічну ефективність внесених пропозицій.

Об’єктом дослідження є процес організації виробничої діяльності на підприємстві.

Предметом дослідження є організація підготовки та виробництва нової продукції на підприємстві.

У роботі використані методи порівняльного аналізу, синтезу, економіко-математичного моделювання та економічного прогнозування.

Практичне значення роботи обумовлене тим, що на основі детального аналізу діяльності досліджуваного підприємства, його техніко-економічних показників та особливостей організації виробництва розроблені пропозиції, спрямовані на підвищення ефективності виробничих процесів шляхом оновлення технічної бази та впровадження нового виду продукції, що дозволить знизити собівартість продукції та покращити використання виробничих потужностей. Результати дослідження можуть бути впроваджені в практичну діяльність видавництва "Підручники і посібники" для збільшення його доходів, підвищення конкурентоспроможності та зміцнення ринкових позицій. Вони також можуть стати корисними й для інших підприємств, які прагнуть впроваджувати інновації та адаптуватися до змін.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ НОВОВВЕДЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1 Роль новацій у забезпеченні стабільного ринкового становища підприємства

Аналіз сучасної економічної практики засвідчує, що досягати високих результатів підприємство може лише за систематичного і цілеспрямованого новаторства, зорієнтованого на пошук можливостей, які середовище господарювання відкриває щодо впровадження і виготовлення нових видів товарів, нових засобів, освоєння нових форм організації виробництва і ринків. Це вимагає особливого, новаторського, антибюрократичного стилю господарювання, в основу якого покладено орієнтацію на нововведення, систематичну і цілеспрямовану інноваційну діяльність.

Конкурентні переваги підприємства досягають завдяки впровадженню новацій – нових засобів і методів здійснення виробничої та комерційної діяльності. Загалом підприємницька діяльність базується на ідеї задоволення споживчого попиту на ринку в певних товарах або послугах. Саме пошук цієї ідеї стає реакцією підприємців на зменшення доходів від своєї діяльності, обумовленого насиченням певного сегменту ринку відповідним товаром. Можливість створення та втілення новації суб’єктами господарювання визначається загальним рівнем науково-технічного розвитку країни та ресурсними можливостями. Чим наукоємнішою (радикальнішою) є ідея, покладена в основу інновації, тим довший буде її життєвий цикл і більший ефект від її комерціалізації.

Розроблення нових товарів, модернізація та оновлення існуючих мають важливе значення для забезпечення стабільного становища підприємства в майбутньому, його конкурентоспроможності й утримання позицій на ринку. Основними підставами планування оновлення продукції підприємства служать

більш повне задоволення потреби споживачів та зменшення собівартості нової продукції як наслідок використання нових технологій.

Світові тенденції з прискорення темпу розробки нових товарів пояснюються розвитком технології, загостренням міжнародної конкуренції, мінливістю потреб споживачів та скороченням життєвого циклу товарів. Основною причиною швидкого старіння продукції є науково-технічний розвиток.

Проблема прискорення економічного розвитку та впровадження інноваційній в Україні є надзвичайно актуальною, оскільки наявний ресурсно-технологічний потенціал вітчизняних підприємств не відповідає вимогам сьогодення. Зокрема в рейтингу країн світу за рівнем продуктивності праці наша держава посідає місце у другій половині списку серед 142 країн [1].

Низька інноваційна активність українських підприємств обумовлена низкою різних причин, серед яких можна виділити:

- орієнтацію економіки на інвестування розвитку виробництва, а не на активізацію інноваційної діяльності;
- непослідовність, фрагментарність і незавершеність економічної трансформації;
- відсутність розвинутої інноваційної інфраструктури;
- орієнтацію на імпорт високотехнологічного устаткування, недостатню увагу щодо розвитку власного науково-технічного потенціалу;
- недосконаліть правового регулювання інноваційної діяльності, зокрема щодо захисту прав інтелектуальної власності;
- відсутність кваліфікованого управління процесами інновацій, яке було б спрямоване на отримання конкурентних переваг та підвищення якості продукції [2].

Під тиском зовнішнього середовища, викликаного науково-технічним прогресом та зростанням конкуренції, підприємство повинно систематично запроваджувати інновації.

Інноваціями вважаються новостворені або вдосконалені конкурентоспроможні технологічні процеси, продукція чи послуги,

організаційно-технічні заходи виробничого, комерційного, адміністративного та іншого характеру, які істотно поліпшують якість та структуру виробництва або соціальної сфери. Загалом інноваційна діяльність істотно пов’язана з інвестиційною. Тому планування інновацій служить проміжним етапом між стратегічним плануванням та плануванням інвестицій.

Будь-яке оновлення та розвиток характеризується термінами “новація”, “новина”, “нововведення” та “інновація”. В окремих випадках ці поняття використовують як синоніми, проте все ж між ними існують певні відмінності. Згідно Закону України “Про інноваційну діяльність” інноваціями є– новостворені або вдосконалені конкурентоспроможні продукція, послуги або технології, а також організаційно-технічні рішення адміністративного, виробничого, комерційного та іншого характеру, які істотно поліпшують якість та структуру виробництва або соціальної сфери [3].

В наукових працях міститься доволі широкий перелік різноманітних визначень інновацій:

– як процесу, у якому ідея або винахід здобувають економічний зміст (Б. Твіс);

– як сукупності виробничих, технічних, комерційних заходів, які сприяють появі на ринку поліпшених і нових технологічних процесів та устаткування (Ф. Ніксон);

– як суспільного техніко-економічного процесу, який через практичне використання ідей і винаходів сприяє створенню кращих за властивостями виробів, технологій, а у випадку, якщо підприємство орієнтується на економічну вигоду, поява інновації на ринку сприяє додатковому доходу і прибутку (Б. Санто);

– як нової науково-організаційної комбінації виробничих факторів, мотивованої підприємницьким духом (Й. Шумпетер) [4].

Аналізуючи ці поняття, можна зауважити, що інновації трактуються як зміни у продукті, технології чи техніці, наслідком чого є новий спосіб задоволення потреби.

Інноваційний продукт є новиною, яка має фізичну форму принципово нового або вдосконаленого готового виробу, який у цій формі (основним чином у формі товару) виходить з підприємства. Зазначений тип інновацій вимагає значних інвестицій, так як розробка нових продуктів вимагає проведення науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт, розробку інноваційних процесів [5].

Новацією вважають певний метод, принцип, нові порядок або продукт, винахід, якісно відмінний від попереднього аналога процес, що є результатами інтелектуальної діяльності, наукових досліджень і розробок. Термін “новація” вживають до всіх новинок як у виробничій сфері, так і в організаційній, фінансовій, науковій, навчальній, соціальній діяльності щодо будь-яких удосконалень, які призводять до зменшення витрат або забезпечують умови для зміни способу життя [6].

Для досягнення комерційного успіху підприємство повинно створювати товари, що можуть привернути увагу споживача, незважаючи на наявність на ринку їх аналогів. Розробка та впровадження технологічно вдосконалених або нових продуктів є продуктовою інновацією. Завдяки такій інновації, тобто виведенню на ринок нової продукції (послуги), здатної краще задовольняти потреби споживачів, порівняно з існуючими товарами, воно може нарощувати свій підприємницький дохід [9].

Процес створення та впровадження продуктової інновації є результатом низки етапів:

- генерування ідей;
- розробки концепції нового товару, включаючи елементи алгоритму оцінки ризиків нового продукту та показників його конкурентоспроможності;
- розробки та створення дослідного зразка;
- пробного маркетингу, результати якого повинні засвідчити, що нова продукція має споживчу цінність, а значить можна розпочинати її промислове виробництво;
- технічної підготовки виробництва нового продукту;

- розробки стратегії виведення нової продукції на ринок.

Інноваційний продукт, зазвичай, може мати не тільки матеріально-речову форму, а й бути новою технологією; новим видом послуги, що ґрунтується на доповненні властивостей основного товару супутніми; новими фінансовими технологіями тощо [4].

Продуктові інновації передбачають також оновлення продукту за рахунок:
- покращення якості продукції, що випускалася раніше, відповідно до оперативної інформації про зміну потреби споживачів і надання ними переваги розподілу наявних у них коштів на користь товару, який містить поліпшення в частині найпріоритетніших для споживачів параметрів;
- переходу на випуск продукції, що належить до іншої продуктової групи, та, як правило, призначена для інших споживачів [8].

Інноваціями щодо продукції можуть бути:
– нове використання вже відомого продукту;
– зміна зовнішнього вигляду вже відомого продукту;
– фундаментальні зміни вже відомого продукту (підвищення якості, поліпшення певних характеристик, зниження витрат виробництва, що досягнені завдяки використанню нових матеріалів або нових технологічних засобів);
– винахід справді нового продукту.

У свою чергу, новий продукт може відзначатися:
– наявністю нових технічних рішень та їх значимістю (науково-технічним аспектом);
– впливом на ринок, ринковою новизною (економічним аспектом) [2].

Класифікація інновацій за змістом дає змогу встановити спрямованість новацій та мету, яку буде досягнуто за умов їх реалізації. За цією ознакою виокремлюють:
- продуктові інновації, які зорієнтовані на виробництво й використання нових (покращених) продуктів у сфері виробництва або споживання, тобто на створення нової споживчої цінності, яка привабить більшу кількість споживачів (новий товар);

- інноваційні процеси – новітні технології для виробництва продукції, щодо організації виробництва та управлінських процесів, які надають перевагу у продуктивності, витратах, якості (нова методика, нова технологія, нова організація праці);
- ринкові інновації - відкривають нові сфери застосування продукції чи дозволяють реалізовувати її на нових ринках або розширюють межі ринку, на якому працює підприємство.

Необхідність інновацій, у тому числі шляхом оновлення продукції, виникає через:
- постійну конкуренцію, яка змушує підприємство пропонувати щось краще або нове, порівняно з конкурентами, щоб не втратити клієнтів;
- зміну ринку, оскільки споживачі стають вибагливішими, вимагають нових функцій, кращої якості та зручності;
- технологічний розвиток - нові технології дозволяють створювати інноваційні продукти, які витісняють старі;
- зниження витрат завдяки оптимізації процесів, що зменшує собівартість і підвищує прибутковість;
- розширення ринку - нові продукти відкривають доступ до нових сегментів споживачів.

Нова продукція забезпечує підприємству сталий економічний розвиток завдяки тому, що:
- нова продукція дозволяє стабілізувати витрати та збут протягом року, що є особливо важливим для підприємств із сезонним виробництвом;
- зменшується залежність підприємства від одного товару чи однієї асортиментної групи;
- нові вироби забезпечують підприємству більший прибуток і підвищують ефективність його маркетингової програми;
- досягається максимальна ефективність системи реалізації;
- створюються умови для найбільш раціонального використання відходів виробництва.

Дослідження методологічних засад щодо обґрунтування управлінських рішень у сфері оновлення товарного асортименту засвідчує наявність трьох основних підходів: маркетингового; науково-технологічного та фінансово-економічного [11].

Маркетинговий підхід до формування товарного асортименту підприємства походить від маркетингової концепції товару як способу задоволення певної споживчої вимоги, підкріпленої платоспроможним попитом. З цієї точки зору, прийняття рішення щодо оновлення або модернізації товарного асортименту визначається двома основними аспектами: ринковим (зміною споживчих вимог або пропозиції конкурентів) і креативним (наявністю реальної можливості для більш досконалого способу задоволення потреби на базі нового або існуючого товару).

Узагальнення пропозицій щодо створення нових або модернізації існуючих товарів здійснюється шляхом оптимізації товарного асортименту, який повинен містити товари, які знаходяться на різних стадіях життєвого циклу: стратегічні товари у фазі впровадження, найбільш прибуткові - у фазі зростання, підтримуючі - у фазі зрілості, заплановані до зняття з виробництва - у фазі спаду і розроблювані. Наявність у товарному асортименті підприємства усіх зазначених видів дає йому змогу забезпечити сталий рівень своїх конкурентних позицій.

Разом з тим, вдосконалення існуючих або поява нових можливостей щодо задоволення вимог споживачів вирішальною мірою визначаються наявними характеристиками виробничо-технологічної бази підприємства, яка використовується (може бути використана) при виробництві певних видів товарів. Створення можливостей такого виду, в першу чергу, пов'язане з науково-технічним прогресом та цілісністю послідовного процесу «наука – техніка – виробництво», складовими етапами якого є наукові дослідження (фундаментальні й прикладні), технічні розробки, дослідне виробництво, освоєння, розповсюдження та ефективне використання інновацій в діючому виробництві. Має бути забезпечений тісний безперервний зв'язок цих етапів. Без

нього будь-який тривалий інноваційний розвиток підприємства просто неможливий.

Науково-технічне забезпечення процесів оновлення та модернізації товарного асортименту визначається двома головними аспектами: дослідним і фінансово-інвестиційним. Перший аспект цього процесу передбачає виявлення, вивчення та систематизацію об'єктивних явищ і закономірностей розвитку, вивчення шляхів практичного застосування результатів фундаментальних досліджень, дослідно-експериментальну перевірку результатів наукових досліджень, впровадження розробки шляхом індивідуального виробництва нових виробів (одиничне виробництво), освоєння серійного випуску нових виробів, тощо.

Практичне втілення можливостей оптимізації асортименту від розвитку науки і техніки, головним чином залежить від наявності необхідного фінансового забезпечення. Фінансові аспекти насамперед пов'язані із забезпеченням стійкого фінансового становища, яке визначається двома основними чинниками: генерацією фінансових потоків від з виробничо-господарської діяльності підприємства та економічною ефективністю реалізації інвестиційних проектів.

1.2 Організація підготовки та виробництва нової продукції на підприємстві

Організація створення й освоєння нової продукції – складний і багаторівневий процес щодо застосування спеціальних знань, досвіду, засобів і методів для досягнення певної мети. Нова продукція завжди є результатом змін у технологічному й матеріальному рівнях виробництва та його нормативному забезпеченні, а тому відноситься до сфери управління проектами. Головними критеріями оцінки різних варіантів виконання робіт при створенні нової продукції служать терміни і вартість досягнення очікуваного результату. У свою чергу, вони залежать від обсягів наявних ресурсів та використовуваних технологій. Згідно положень теорії менеджменту проектів розробка продуктової

інновації завжди має наступні складові: цілі; основні обмеження і критерії; головні та додаткові важелі управління; ризики та невизначеність.

Підготовка до виробництва нової продукції та вдосконалення якісних параметрів продукції, що виготовляється, є обов'язковою передумовою сталого економічного росту підприємства в умовах ринкової конкуренції. Покращення якості товарів і послуг, що пропонуються споживачам, служить одним з найбільших резервів підвищення прибутку підприємства. Разом з тим підготовка виробництва удосконаленої високоякісної продукції вимагає також залучення значних обсягів фінансових ресурсів, можливості щодо акумулювання яких для вітчизняних підприємств за сучасних умов є доволі обмеженими. Іншим джерелом перешкод і труднощів у процесі модернізації та удосконалення продукції може бути недостатній рівень організації управління цими процесами на всіх стадіях його виконання [11]. Оновлення продукції є не одноразовою дією, а безперервним процесом, життєво важливим для досягнення підприємством довгострокового успіху в динамічному бізнес-середовищі. Розробка і впровадження у виробництво нового виробу означає реалізувати знання, нові ідеї в матеріальному продукті, який задовольнятиме певні потреби споживачів. Матеріалізація зазначених знань та ідей вимагає значних затрат часу та вкладень фінансових ресурсів.

Створення нових видів продукції відбувається в процесі підготовки виробництва поза рамками виробничого процесу. Завдання підготовки виробництва полягає у забезпеченні необхідних умов для функціонування виробничого процесу.

Підготовка виробництва - процес безпосередньої праці колективу працівників, спрямованої на розробку й організацію випуску нових видів або модернізацію продукції, яка вже виготовляється. Процес підготовки виробництва - особливий вид діяльності, який поєднує продукування науково-технічної інформації та її перетворення на матеріальний об'єкт - нову продукцію. У свою чергу, нова продукція є результатом науково-технічних досягнень, що під час її виробництва та реалізації сприяють розвитку продуктивних сил і

задоволенню потреби суспільства в продукції вищої якості, порівняно з відомими раніше прототипами або аналогами [16].

За своєю структурою процес підготовки виробництва неоднорідний і складається з безлічі різних за змістом процесів, які визначаються за характером і видами робіт, функціональною і просторово-тимчасовою ознаками, відношенням до об'єкта управління (рис. 1.1) [9].

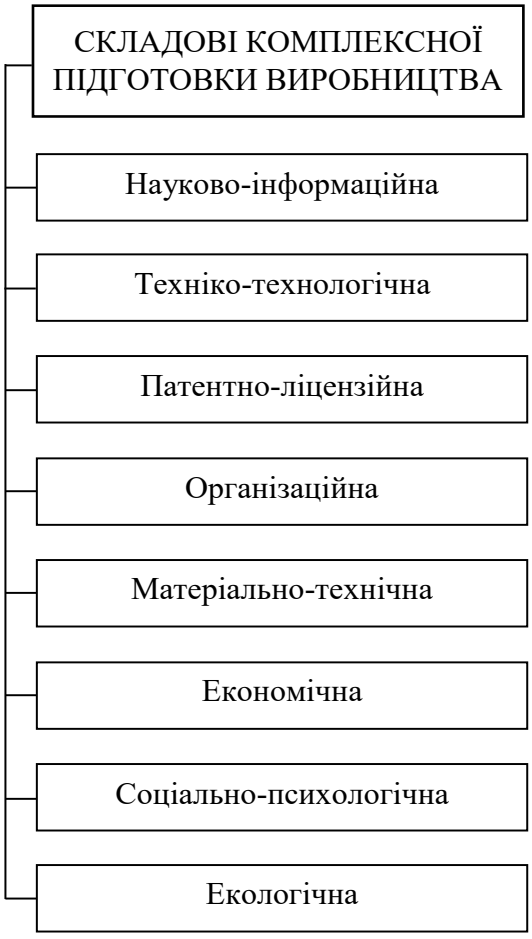

Рисунок 1.1 - Основні складові комплексної підготовки виробництва

Підготовка виробництва - це сукупність взаємопов’язаних наукових, організаційних та технічних процесів, які спрямовані на вдосконалення існуючих або розроблення та освоєння нових технологій, техніки та організації виробництва. Залежно від поставлених завдань та призначення виділяють наступні види підготовки виробництва:

- передвиробничу - заходи, спрямовані на освоєння нового виду продукції: наукові, конструкторські, технологічні, організаційно-економічні та матеріальні;
- оперативну - заходи, спрямовані на забезпечення робочих місць всіма необхідними сировиною, матеріалами та технічною документацією для створення умов безперервної роботи при виготовленні освоєних раніше або нових виробів.

На сучасних підприємствах процеси проектування та освоєння виробництва нової продукції створюють систему комплексної підготовки виробництва, що становить невід'ємну частину процесу виробництва. Зазначена комплексна підготовка виробництва є сукупністю взаємопов'язаних наукових і маркетингових досліджень, організаційних, технічних і технологічних рішень, які спрямованихі на пошук нових можливостей задовольняти потреби споживачів у конкретній продукції чи надання існуючій продукції необхідних функціональних властивостей; модернізацію діючих або створення нових конструкцій техніки, технологічних процесів та методів організації й управління виробництвом. Комплексну підготовку виробництва розглядають з позиції системного підходу, оскільки такий підхід завдяки взаємодії окремих частин забезпечує посилення функцій, спрямованих на досягнення поставлених цілей та отримання ефекту.

Комплексна підготовка виробництва охоплює усі етапи життєвого циклу виробу:

- наукові дослідні роботи;
- дослідні конструкторські роботи;
- конструкторську підготовку виробництва;
- підготовку технології виробництва;
- організаційну підготовку виробництва;
- відпрацювання нової конструкції виробу у дослідному виробництві;
- освоєння виробу у серійному виробництві, основне виробництво та реалізацію, експлуатацію нової продукції, утилізацію продукції (рис. 1.2) [9].

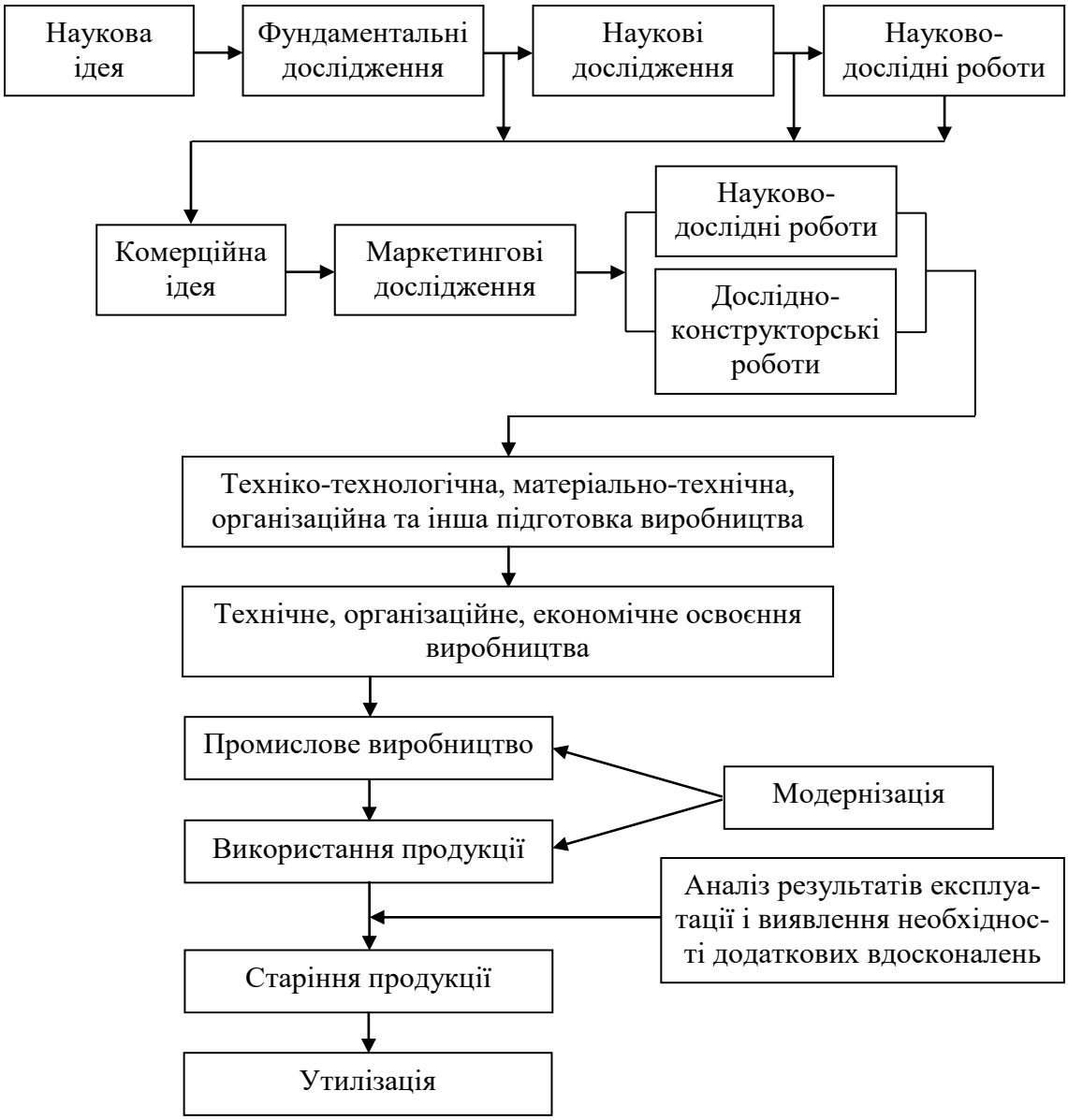

Рисунок 1.2 - Комплексна підготовка виробництва протягом всіх етапів життєвого циклу виробу

Всі стадії комплексної підготовки виробництва вимагають всебічної інформаційної підготовки, екологічного та економічного обґрунтування. Тому підрозділи, які задіяні у роботах зі створення та освоєння випуску нового виробу, повинні системно й ефективно взаємодіяти для досягнення поставлених цілей - задоволення споживачів та отримання прибутку.

Для практичної реалізації результату наукових досліджень проводять техніко-технологічну підготовку виробництва, яка є найбільш вагомою

складовою частиною комплексної підготовки виробництва та початковою стадією організації виробництва. За своїм змістом вона слугує підготовкою до виготовлення дослідних зразків та серійного випуску продукції і включає в себе проектування нової та удосконалювання діючої продукції, а також технологічних процесів, створення умов для організації серійного виготовлення продукції та досягнення планових техніко-економічних показників підприємства [19].

Техніко-технологічна підготовка виробництва поєднує в собі 3 основних стадії:

- дослідницьку (вивчення патентів та документації і розробку наукових рекомендацій щодо створення нових виробів);
- конструкторську, включно з комплексом робіт по створенню нових виробів, виготовленням дослідних зразків та вдосконаленням нових виробів;
- технологічну, включно з розробленням і вдосконаленням технології виробництва продукції, засобів та методів технічного контролю, затвердженням нормативів матеріальних і трудових витрат.

Організація техніко-технологічної підготовки виробництва спрямована на вирішення наступних основних завдань:

- випуску нової продукції, яка за своїми якістю і техніко-економічними показниками виробництва буде перевершувати попередні зразки, що випускаються, та відповідатиме кращим вітчизняним і зарубіжним зразкам;
- створення необхідних умов для ритмічної і високорентабельної роботи підприємства;
- скорочення трудомісткості, тривалості та вартості всіх робіт.

Сучасні технології характеризуються певними тенденціями розвитку та застосування:

1) переходом до малостадійних процесів шляхом поєднання в одному технологічному агрегаті низки операцій, які раніше виконувались окремо;

2) забезпеченням в новітніх технологічних системах мало- та безвідходного виробництва;

3) підвищенням рівня комплексності механізації процесів шляхом застосування систем машин і технологічних ліній;

4) використанням в нових технологічних процесах мікроелектроніки, що одночасно з підвищенням рівня автоматизації процесів дає змогу досягти більш динамічної гнучкості виробництва.

Все більше та частіше технологічні методи визначають конкретні функції і форми засобів та предметів праці, тим самим ініціюючи появу інших напрямків науково-технічного прогресу, витискають з виробництва технічно застарілі знаряддя праці, породжують нові засоби автоматизації, машини та устаткування. Зараз принципово нова техніка проектується та виготовляється під нові технологічні процеси, а не навпаки, як було раніше.

Планування робіт, об’єднаних в комплексну підготовку виробництва - процес дуже складний, оскільки низка робіт, особливо на підготовчій стадії, проводиться вперше. Крім того, існує порівняно висока ймовірність, що дослідні роботи можуть закінчитися отримання негативного результату. Тому у процесі підготовки виробництва постійно уточнюються економічні показники очікуваної продукції та одночасно коригуються технічні вимоги до неї.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИДАВНИЦТВА «ПІДРУЧНИКИ І ПОСІБНИКИ»

2.1 Загальна характеристика діяльності підприємства

Видавництво «Підручники і посібники» - це підприємство недержавної форми власності, засноване розпорядженням виконкому Тернопільської міської Ради народних депутатів 24.01.1996 року. Статутний капітал видавництва на той час складав 10 тис. гривень. З моменту реєстрації і до сьогодні воно має двох власників, у розпорядженні яких знаходиться все майно у рівних частинах.

Роботу видавництво розпочало у невеликому орендованому приміщенні площею 40 м^2, а весь персонал складався із шести чоловік. Поліграфічні послуги замовлялися у сторонніх організацій, так як не було власного обладнання.

Істотний тиск з боку конкурентів змусили видавництво розширювати виробництво та шукати резерви щодо зниження собівартості продукції. Тому воно поступово розширювало свою діяльність, збільшувало площі, у тому числі виробничі, та купувало власне видавниче обладнання. Станом на момент дослідження адреса підприємства – м. Тернопіль, вул. Поліська, 6, де воно володіє приміщенням площею 960 м^2. Штат працівників станом на 2025 р. складав 118 працівників.

Крім зазначених площ, на яких здійснюються підготовка та випуск продукції, підприємство володіє двома фірмовими книжковими магазинами у м. Тернополі - «Ярослав Мудрий» (вул. Руська, 19) та «Підручники & посібники» (вул. Грушевського, 23).

Згідно статуту основними напрямками діяльності видавництва є:

- книговидання;

- книготоргівля;
- поліграфічні послуги;
- реклама;
- науково-методичні розробки.

На практиці основним видом діяльності видавництва є підготовка та випуск друкованих засобів масової інформації: навчальних підручників і посібників та інших видань в галузі освіти, науки, культури тощо. Існує ще й допоміжний напрямок роботи, який охоплює друк листівок, плакатів, календарів, довідників, книг для записів, розмовників, енциклопедій, словників, атласів. Крім того, організація займається торгівлею та торгово-посередницькою діяльністю.

Основна частка виручки підприємства припадає на видання навчальних посібників і підручників для середніх шкіл. Обсяг книг від 32 до 960 сторінок. У першу чергу - це засоби, потрібні учителю для організації навчального процесу. Серед них: підручники, конспекти уроків, дидактичні матеріали, контрольні і самостійні роботи, диктанти, перекази, твори, довідники, взірці оформлення робіт тощо. Вони видаються до наступних навчальних предметів: математика, фізика, хімія, біологія, географія, українська мова і література, історія, образотворче мистецтво, природознавство тощо. Для учнів загальноосвітніх шкіл випускають посібники для підготовки до екзаменів, зошити з друкованою основою, хрестоматії, довідники, роздаткові матеріали, прописи тощо.

Потреба в такій літературі постійна, адже загальноосвітні школи періодично оновлюють бібліотечний фонд, що потребує нових надходжень. У зв’язку із внесенням змін у шкільні програми відбувається постійне оновлення видавничої літератури.

Видавництво акцентує увагу на турботі про забезпечення якісних знань учнів та підвищенні педагогічної майстерності вчителів як пріоритетному напрямку своєї діяльності. Саме тому воно є постійним спонсором багатьох

освітянських заходів, інтелектуальних і спортивних змагань, учнівських конкурсів, олімпіад, мистецьких дійств, а також учасником всеукраїнських і регіональних конференцій та науково-методичних семінарів.

Керівництво видавництвом здійснює директор, редакційну діяльність очолює головний редактор. На підприємстві використовується безцехова структура організації видавничої діяльності. Виробництво розділене на три підрозділи: дільницю підготовки видань до друку, дільницю безпосереднього друку та палітурну дільницю. Також відокремлено здійснюються роздрібна та оптова торгівля (рис. 2.1).

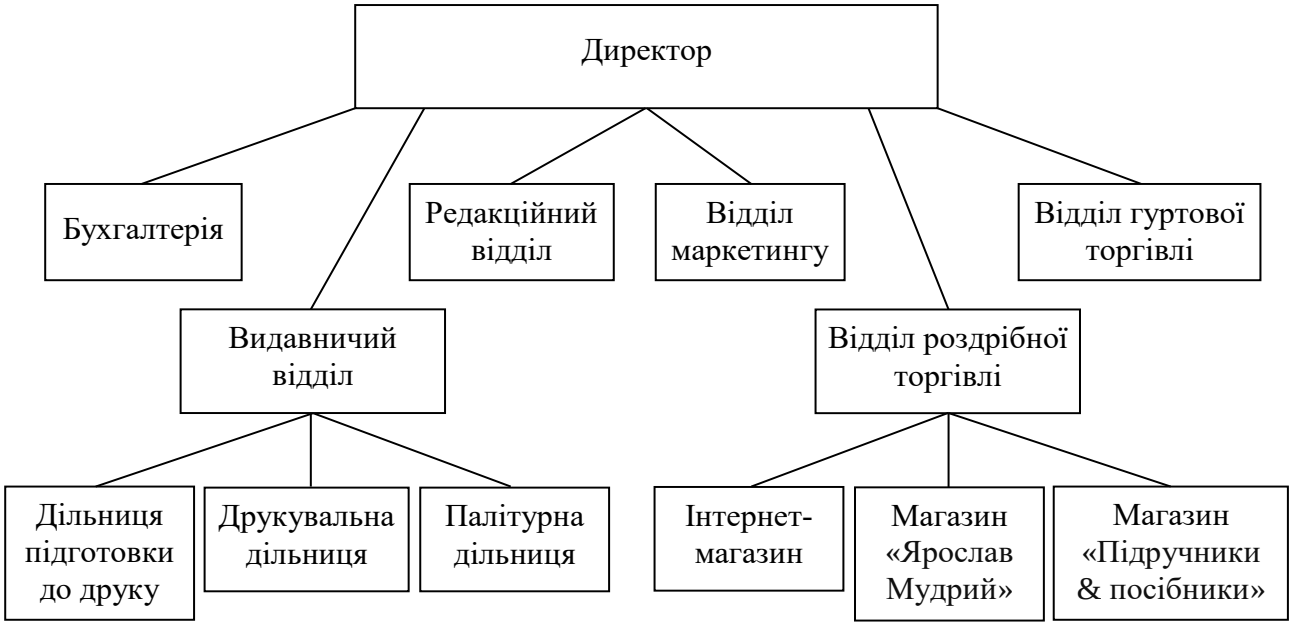

Рисунок 2.1 - Організаційна структура управління видавництва «Підручники і посібники»

Збут продукції здійснюється на території України, переважно у Тернопільській, Івано-Франківській, Чернівецькій та Хмельницькій областях. Останнім часом у поліграфічній промисловості України спостерігається справжня конкурента боротьба за виживання на ринку, бо новоутворені підприємства оснащені сучасною технікою, яка має значну продуктивність. З метою охопити більш широкий ринок підприємство уклало багато угод з

представниками гуртівень, торговельних організацій, книгарень в усіх регіонах України.

Основні перешкоди для ефективного функціонування видавництва, як і кожного промислового підприємства України, це – військові дії на значній території держави, нестабільна економічна та політична ситуація в країні, низька купівельна спроможність споживачів, високі ціни на сировину, матеріали та енергоносії, відсутність доступних кредитних коштів, складність залучення іноземних інвесторів через значні податки та часті зміни податкової політики.

За останні роки найбільшим випробуванням для підприємства стало повномасштабне вторгнення росії. У 2022 р. порівняно з попереднім роком доходи знизилися на 32,06%, а прибуток – майже в 3 рази. Ситуація дещо покращилася у 2023р., проте довоєнні показники в абсолютному вираженні вдалося перевищити лише у 2024 р. При цьому слід зазначити, що найбільш істотний вплив на ці цифри мав високий рівень інфляції, тобто у натуральних одиницях поки що помітне відставання.

Основні показники виробничо-господарської діяльності видавництва «Підручники і посібники» за 2024-2025 рр. наведено у таблиці 2.1. Як видно з зазначених даних, загалом у 2025 році у роботі підприємства прослідковується позитивні тенденції: дохід зріс на 27,8 млн. грн, прибуток – на 1,5 млн. грн., активи – на 18%. Чисельність персоналу збільшилася на 4 чол. Разом з тим дохід зростав меншими темпами порівняно з витратами (16,5% порівняно з 19,4%), в наслідок чого прибуток збільшився всього на 4,5%, а рентабельність виробництва та рентабельність продукції дещо знизились. Продуктивність праці персоналу зростала вищими темпами порівняно з заробітною платою (12,5% і 8% відповідно), що свідчить про наявність у підприємства резервів для підвищення ефективності його роботи. При зростанні середньорічної вартості основних фондів на 0,7%, що є доволі незначним та недостатнім, фондовіддача зросла на 15,7%.

Таблиця 2.1 - Результати виробничо-господарської діяльності видавництва «Підручники і посібники» у 2024-2025 рр.

Показник	2024 р.	2025 р.	Відхилення 2025 р. до 2024 р.	
			+/-	%
Дохід від реалізації продукції, тис. грн.	169440	197321,3	27881,3	116,5
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	135808,3	162184,7	26376,4	119,4
Прибуток, тис. грн.	33631,7	35136,6	1504,9	104,5
Чистий прибуток, тис. грн.	27578	28812	1234,0	104,5
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.	39901,0	40170,7	269,7	100,7
Чисельність працівників, чол.	114	118	4,0	103,5
Фондоозброєність, тис. грн./чол.	350,0	340,4	-9,6	97,3
Фондомісткість продукції	0,24	0,20	-0,03	86,5
Фондовіддача основних виробничих фондів	4,2	4,9	0,7	115,7
Продуктивність праці одного працюючого, тис. грн. / чол.	1486,3	1672,2	185,9	112,5
Рентабельність виробництва, %	13,7	11,43	-2,3	83,4
Рентабельність продукції, %	24,8	21,7	-3,1	87,5
Середньомісячна зарплата одного працівника, грн.	23682	25571	1889,0	108,0
Активи, тис. грн.	247832	292363	44531,0	118,0
Зобов’язання, тис. грн.	13068	13062	-6,0	99,95

Конкурентоспроможність видавництва «Підручники і посібники» на ринку напряму залежить від його ресурсного забезпечення. Основу цього забезпечення складають, в першу чергу, матеріальні та трудові ресурси.

Розвиток ринкових відносин підвищує відповідальність суб’єктів господарювання за результати їхньої діяльності, які значною мірою визначаються наявними основними засобами, їх технічним станом та

ефективністю використання. Ця ефективність нерозривно пов’язана з відповідним складом та структурою основних засобів. Для забезпечення конкурентоспроможності й отримання необхідної величини прибутку підприємство повинно здійснювати постійний аналіз використання основних засобів, досліджувати чинники, які впливають на ці процеси.

Для оцінювання стану й ефективності використання основних фондів видавництва використаємо показники, які характеризують їх обсяг, темпи зростання за досліджуваний період, співвідношення окремих груп до загальної вартості фондів (структуру), показники використання і технічного стану.

Дані про обсяги та структуру основних засобів видавництва «Підручники і посібники» у 2024-2025 роках наведено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 - Структура та динаміка основних засобів видавництва «Підручники і посібники» у 2024 -2025 рр.

Показники	2024 рік		2025 рік		Відхилення 2025 / 2024	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Будинки, споруди та передавальні пристрої	13351,2	33,5	13048,1	32,5	-303,1	97,7
Машини та обладнання	24973,2	62,6	25577,5	63,7	604,3	102,4
Транспортні засоби	296,7	0,7	257,3	0,6	-39,4	86,7
Інструменти, прилади, інвентар	1167,9	2,9	1176,3	2,9	8,4	100,7
Ін. матеріальні активи	112,0	0,3	111,5	0,3	-0,5	99,6
Разом	39901,0	100,0	40170,7	100,0	-	-

За даними табл. 2.2 слід відзначити, що за показником питомої ваги активної частини основних засобів в загальній їх сумі у видавництва «Підручники і посібники» спостерігається позитивні тенденції – вони складають майже 2/3 від підсумку і їх частка у 2025 р. зросла на 2,4%. Основу цієї частини основних фондів підприємства складають сучасні технічні засоби:

персональні комп'ютери, принтери, верстати друкарські, в тому числі офсетна машина рулонного друку «Solna», чотириколірна офсетна машина Roland; біндери; фальцювальні машини; різальні машини; дротошвейні і ниткошвейні машини; двохфарбова офсетна машина Dominant-725; плоскодрукарська машина ПС – А3; кришкоробна і блоковставна машини; копіювальні рами.

Технічний стан ефективності використання основних засобів видавництва «Підручники і посібники» у 2024-2025 рр. характеризують наступі коефіцієнти: зносу; придатності; оновлення; приросту (вибуття) основних засобів, які визначаються залежно від балансової вартості основних засобів (Фб); вартості основних засобів на кінець звітного періоду (Фк); суми зносу основних засобів (Зо); вартості введених (Фвв) та вартості виведених (Фв) за звітний період основних засобів за формулами:

- коефіцієнт зносу - характеризує ту частку вартості основних фондів, яку в попередніх періодах було списано на витрати виробництва:

$$Кз = Зо / Фб \quad (2.1)$$

- коефіцієнт придатності - показує, яка частина основних фондів залишається придатною для експлуатації:

$$Кп=1-Кз, \quad (2.2)$$

- коефіцієнт надходження:

$$Кн = Фн / Фк, \quad (2.3)$$

- коефіцієнт вибуття:

$$Кв = Фв / Фк, \quad (2.4)$$

- коефіцієнт приросту основних засобів:

$$Кпр = (Фн-Фв) / Фб, \quad (2.5)$$

Результати розрахунку показників технічного стану основних засобів видавництва «Підручники і посібники» у 2024-2025 рр. зведені в табл. 2.3

Таблиця 2.3 –Показники динаміки та технічного стану основних засобів видавництва «Підручники і посібники» у 2024-2025 рр.

Показники	2024 рік	2025 рік	Відхилення 2025/2024	
			+/-	%
Первісна вартість, тис. грн.	92082,6	92146,2	63,6	100,1
Знос, тис. грн.	52364,4	52110,3	-254,1	99,5
Наявність на початок року, тис. грн.	39718,2	40035,9	317,7	100,8
Надійшло за рік, тис. грн.	907,4	704,8	-202,6	77,7
Вибуло за рік, тис. грн.	589,7	435,2	-154,5	73,8
Наявність на кінець року, тис. грн.	40035,9	40305,5	269,6	100,7
Коефіцієнт надходження, %	2,3	1,7	-0,5	77,2
Коефіцієнт вибуття, %	1,5	1,1	-0,4	73,2
Коефіцієнт зносу, %	56,9	56,6	-0,3	99,4
Коефіцієнт приросту, %	0,8	0,7	-0,1	84,2
Коефіцієнт придатності, %	43,1	43,4	0,3	100,7

З табл. 2.3 можна зробити висновки, що основні фонди видавництва «Підручники і посібники» характеризуються значним зношенням (понад 56%), а надходження нових засобів відбувається надзвичайно повільно (в середньому 2% на рік) і за досліджуваний період демонструє тенденцію до скорочення. Позитивним в діяльності підприємства є те, що вартість введених у дію основних засобів перевищує вартість основних засобів, які вибули.

Найбільш активним видом ресурсів видавництва «Підручники і посібники» є трудові ресурси, оскільки саме вони поєднують засоби і предмети праці, в результаті чого створюється готова продукція. Це стається завдяки їх знанням, навичкам та фізичним здібностям до створення вартості. Основними показниками ефективності трудових ресурсів є продуктивність праці (дохід на одного працівника), прибуток на одного працівника, дохід на 1 грн. фонду оплати праці, рентабельність персоналу (відношення прибутку до витрат на оплату праці), коефіцієнт випередження (показує відношення темпів зростання продуктивності праці до темпів зростання середньої заробітної плати).

Розраховані показники ефективності використання трудових ресурсів видавництва «Підручники і посібники» у 2024-2025 рр. наведені у табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Показники ефективності використання трудових ресурсів видавництва «Підручники і посібники» у 2024-2025 рр.

Показник	2024 рік	2025 рік	Відхилення 2025/2024	
			+/-	%
Фонд оплати праці, тис. грн.	32396,9	36208,5	3811,6	111,8
Чисельність працівників, чол.	114	118	4	103,5
Середньомісячна зарплата одного працівника, грн.	23682,0	25571,0	1889,0	108,0
Продуктивність праці, тис. грн. / чол.	1486,3	1672,2	185,9	112,5
Прибуток на одного працівника, тис. грн./ чол.	295,0	297,8	2,8	100,9
Дохід на 1 грн. фонду оплати праці	5,23	5,45	0,22	104,2
Рентабельність персоналу (прибуток на 1 грн. фонду оплати праці)	1,04	0,97	-0,07	93,5
Коефіцієнт випередження	-	1,04	-	-

На підставі таблиці 2.4 можна зробити висновки, що у 2025 р. порівняно з попереднім періодом спостерігаються позитивні тенденції майже за усіма показниками ефективності використання трудових ресурсів видавництва «Підручники і посібники». Найбільше зросла продуктивність праці – на 12,5%. Позитивне значення коефіцієнта випередження (1,04) підтверджує позитивну динаміку щодо створення умов для накопичення капіталу, розширення виробництва та отримання додаткового прибутку. Разом з тим сповільнення темпів зростання прибутку підприємства призвело до того, що на фоні істотного приросту інших показників прибуток з розрахунку на одного працівника зріс всього на 0,7%, а з розрахунку на 1 грн. фонду оплати праці взагалі знизився но 6,5%. У цій ділянці керівництву слід зосередити увагу на пошуку шляхів збільшення прибутку, у тому числі через скорочення витрат та пошуку інших джерел.

Підсумовуючи викладене вище, у тому числі результати оцінювання ресурсного забезпечення видавництва «Підручники і посібники», слід зазначити, що загалом вони засвідчують здатність підприємства трансформувати свої можливості у готовий продукт високої якості, створюючи при цьому конкурентні переваги на ринку.

2.2 Особливості організації виробничої діяльності видавництва

Основною виробничою діяльністю видавництва "Підручники і посібники" є книговидання та надання поліграфічних послуг. Найбільшу частку у загальному обсязі виручки від здійснення виробничої діяльності складає видавництво підручників і посібників для учнів середніх навчальних закладів, а також різні навчально-методичні матеріали для учителів загальноосвітніх шкіл. Товарний асортимент можна охарактеризувати як шириною, так і глибиною. Видавництвом пропонуються такі асортиментні групи продукції:

1. Подарункові альбоми.

2. Література для малят і їх батьків.

3 Дошкільна освіта (серії «Рік за роком, крок за кроком», «Готуємо дитину до школи», наочні матеріали для дитячих свят, наочні посібники для логопедів і батьків).

4. Література для дошкільнят і учнів 1-4 класів (серії: пісенники; казки, оповідання; вірші; прислів'я, приказки, загадки; розмальовки, аплікації).

5. Шкільна документація.

6. Початкова школа (навчально-методична література з різних дисциплін; посібники; наочні матеріали).

7 Середня школа (навчально-методична література з різних дисциплін; наочні матеріали).

8. Матеріали для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання.

9. Сучасне навчання на компакт-дисках.

10. Література для вищої школи (навчально-методична література з різних дисциплін).

11 Довідково-популярна література.

Глибина асортименту кожної групи характеризується кількістю назв друкованих підручників і посібників у групі. Найбільшими за глибиною є групи літератури для початкової та середньої школи, які включають відповідно 176 та 254 найменування книг. Можна сказати, що на ці групи підприємство спрямовує свою діяльність. У групах "для учителів, студентів та викладачів" та "різне" - відповідно 83 та 69 найменувань. Продукція підприємства реалізується під маркою видавництва "Підручники і посібники.

З метою зміцнення своїх ринкових позицій видавництво "Підручники і посібники" використовує сегментування ринку, яке передбачає розподіл потенційних споживачів на більш або менш однорідні групи з врахуванням відмінностей у їх потребах, характеристиках та поведінці. Це дозволяє підприємству досягти максимальної результативності діяльності завдяки використанню своїх сильних сторін та урахуванню реальних умов на ринку.

Метою є максимальне проникнення на ті сегменти ринку щодо потреби в певній продукції, які може задовільнити видавництво, замість розпилювання зусиль по всіх напрямках.

Досліджено, що цільовим сегментом видавництва є споживачі з середнім рівнем доходу, які, переважно, мають потребу у літературі для школярів, і купують її для особистих потреб. В цій частині головними вимогами до видань є:

- доступність по ціні;
- зрозуміле викладення матеріалу;
- якість друку;
- зручність формату;
- якість паперу.

Видавництво загалом задовольняє ці вимоги, оскільки рівень якості його продукції відповідає вимогам галузевого стандарту України до підручників і навчальних посібників для освітніх закладів. Середньою є лише якість паперу, що зумовлено його високою ціною і часткою у вартості видань.

Значний дохід підприємству приносять книжки для дошкільнят. Тут особливу увагу звертають на дизайн книги. Вона повинна бути яскравою, привертати увагу дитини. Якість оформлення може впливати на рішення споживача про покупку, тому дизайнером розробляється палітурка кожного виду продукції залежно від того, для якої категорії споживачів він призначений, з якого предмету посібник та інше. Залежно від кількості сторінок робиться тверда або м'яка палітурка.

Сегментація продукції видавництва «Підручники і посібники» показана на рисунку 2.2.

Вартісні показники реалізації видавництвом "Підручники і посібники" друкованої продукції за асортиментними групами у 2024 - 2025 рр. представлені в таблиці 2.5.

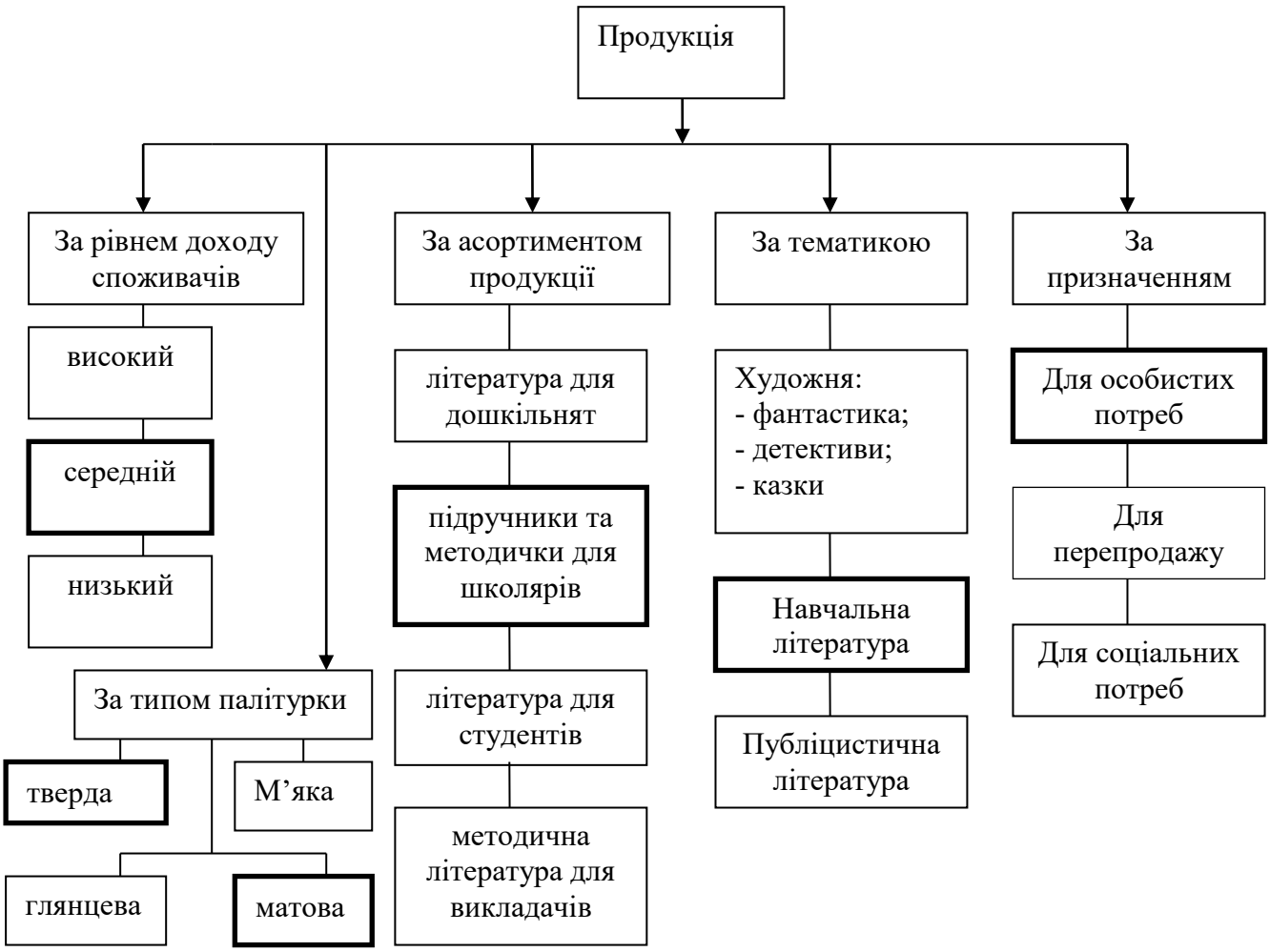

Рисунок 2.2 – Сегментація продукції видавництва «Підручники і посібники»

Таблиця 2.5 – Реалізація продукції видавництвом "Підручники і посібники" у 2024 - 2025 рр., тис грн.

Асортиментні групи продукції	2024 р.		2025 р.		Відхилення 2025/2024	
	за собівартістю	за відпускними цінами	за собівартістю	за відпускними цінами	за собівартістю	за відпускними цінами
1	2	3	4	5	6	7
Література для дошкільнят	15804,1	20082,3	20084,1	24678,5	4280	4596,2
Література для учнів початкової школи	14587,2	19447,2	22047,9	27801,5	7460,7	8354,3

Продовження табл. 2.5

1	2	3	4	5	6	7
Література для учнів середньої школи	93669,9	115755,4	98559,2	119422,5	4889,3	3667,1
Література для вищої школи	4531,8	5277,3	9761,1	11510,4	5229,3	6233,1
Інша продукція	7215,3	8877,8	11732,4	13908,4	4517,1	5030,6
Всього	135808,3	169440,0	162184,7	197321,3	26376,4	27881,3

Як випливає з даних таблиці 2.5, у 2024-2025 роках найбільшу частку надходжень від реалізації продукції видавництво отримало за рахунок літератури для середньої школи – понад 50% від загальної суми. Видання для дошкільнят та для початкової школи за вартістю знаходяться практично на одному рівні. Література для вищої школи істотного доходу видавництву не приносить, проте у 2025 р. його величина у цій частині зросла у понад 2 рази. Також зросли доходи від видання іншої продукції (подарункові альбоми, шкільна документація, довідково-популярна література та ін.).

Виходячи з даних таблиці 2.5 складено таблицю 2.6, де проаналізовано частку кожної асортиментної групи продукції та затрати на одну гривню реалізованої продукції.

Таблиця 2.6 – Питома вага асортиментних груп продукції та затрати на гривню реалізованої продукції видавництва "Підручники і посібники" у 2024 - 2025 рр.

Асортиментні групи продукції	2024 р.		2025 р.		Відхилення 2025/2024	
	% від обсягу реалізації	затрати на 1 грн. реаліз. продукції	% від обсягу реалізації	затрати на 1 грн. реаліз. продукції	% від обсягу реалізації	затрати на 1 грн. реаліз. продукції
1	2	3	4	5	6	7
Література для дошкільнят	11,9	0,79	12,5	0,81	0,7	0,02
Література для учнів початкової школи	11,5	0,75	14,1	0,79	2,6	0,04

Продовження табл. 2.6

1	2	3	4	5	6	7
Література для учнів середньої школи	68,3	0,81	60,5	0,83	-7,8	0,02
Література для вищої школи	3,1	0,86	5,8	0,85	2,7	-0,01
Інша література	5,2	0,81	7,1	0,84	1,9	0,03
Всього	100,0	-	100,0	-	100,0	-

З таблиці 2.6 видно, що у 2025 р. істотно скоротилася частка доходу від реалізації літератури для середньої школи (на 7,8%), у той же час надходження за всіма іншими товарними групами зросли (від 0,7% до 2,7%).

Затрати на гривню реалізованої продукції у 2025 роки зросли на 2-4 коп., що загалом слід вважати негативною тенденцією, і лише в частині літератури для вищої школи вони знизилися на 1 коп. Останнє можна пояснити значним зростанням обсягів виробництва в даній товарній групі.

Як вже було зазначено вище, основна частка реалізації продукції видавництва «Підручники і посібники» припадає на західний регіон України. Проте підприємство намагається розширити свої ринкові можливості і має своїх торгових представників майже по всій Україні. Найбільш вагомі оптові покупці продукції видавництва «Підручники і посібники» зазначені у табл. 2.7.

Ринок поліграфічних послуг Тернопільщини доволі насичений. Потенційними конкурентами видавництва «Підручники і посібники» є поліграфічні підприємства, що займаються аналогічною діяльністю: ТзОВ «Астон», видавництво «Мандрівець», видавництво «Навчальна книга – Богдан», видавництво «Джура», видавництво «Крок», видавництво «Лібра Терра» та ін. Напруженість конкурентної боротьби підтверджується тим, що частина конкурентів припинила свою діяльність (видавничо-поліграфічний комбінат "Збруч") або знаходиться в стані її припинення (видавництво «Рада»). Оскільки були ситуації, коли конкуренти, видаючи різновиди одного посібника значним тиражом, створювали пропозицію набагато більшу за попит, в

наслідок чого отримували збитки, то зараз вони стараються працювати більш узгоджено, кожен у своїй ринковій ніші.

Таблиця 2.7 – Оптові клієнти видавництва «Підручники і посібники»

Місто	Організація
Вінниця	"Дім книги", вул. Коцюбинського, 33 Обласна друкарня, вул. Київська, 4
Дніпро	ПП Кулікова Г.П. вул. М. Грушевського, 20а "Світ книги", вул. Велика Морська, 51
Дрогобич	"Час читати", пл. Ринок 11
Житомир	"Житомиркнига", вул. Леха Качинського, 12а. "Книги", вул. Михайлівська, 11
Запоріжжя	"Книжковий клуб", Соборний проспект, 58
Івано-Франківськ	"Підручники і посібники", пл. Міцкевича, 12А "Школяр", вул. Незалежності, 29
Київ	"Знання", проспект Волі, 41 "Ранок", вул. Княжий Затон, 4
Луцьк	"Освіта" пр. Волі, 8 "Знання" пр. Волі, 41 "Лелія" пр. Перемоги, 13 "Всесвіт", вул. Рівненська, 85 "Просвіта", вул. Романюка, 1
Львів	"Світ знань", вул. Леонтовича "ЦУК", вул. Васильківського, 12 "Глобус", пл. Галицька, 12 "Технічна книга", пл. Ринок, 10
Миколаїв	"Ракурс-дельта", вул. Маріупольська, 41
Одеса	"Учбова книга", вул. Академіка Корольова, 72
Ужгород	"Абетка", вул. Волошина, 24
Херсон	"Гувернер", вул. Преображенська, 5
Харків	Видавництво "Ранок", вул. Комічна, 21А
Хмельницький	"Книжковий світ", вул. Подільська, 25 Проскурів-книга, вул. Володимирська, 13
Чернігів	"Підручники», вул. Хлібопекарська, 29 "Будинок книги", вул. Миру, 45

Конкурентними перевагами видавництва «Підручники і посібники» є повністю власне виробництво, дуже великий асортимент, дешевша порівняно з

конкурентами продукція, доставка продукції гуртовим покупцям транспортом підприємства.

Цінова політика видавництва «Підручники і посібники» ґрунтується на оцінюванні власних витрат та на аналізі цін і товарів конкурентів. Як правило, попит визначає максимальну ціну, яку підприємство може затребувати за свій товар, а мінімальну ціна регламентується витратами фірми. Проаналізувавши пропозиції на конкретний підручник, видавництво пропонує підручники за найнижчими цінами, які є на ринку.

Приклад розрахунку цінової пропозиції видавництва «Підручники і посібники» наведено у табл. 2.8. Об'єктом розрахунку є «Українська мова: робочий зошит для 2-го класу» обсягом 80 сторінок формату В5 (180*250 мм) з двоколірними ілюстраціями в ламінованій м'якій обкладинці. Тираж - 100 екземплярів. Пакування здійснюється в цупкий папір по 20 шт. в одному пакуванні.

Таблиця 2.8 – Калькуляція витрат на виготовлення робочого зошита для 2-го класу з української мови, тираж 100 примірників

№ п/п	Стаття калькуляції	Сума, грн.
1	2	3
1	Набір, верстка, редагування	948,67
2	Папір (серединка)	1851,26
3	Папір (обкладинка)	237,69
4	Пластини для друку (серединка)	2668,78
5	Пластини для друку (обкладинка)	512,91
6	Кольороподіл	187,65
7	Плівки для друку	500,43
8	Фарба чорна	28,04
9	Фарба кольорова	2,52
10	Клей	31,27
11	Підготовка паперу	31,48
12	Монтаж і просвічування	524,69
13	Друк (серединка)	34,82
14	Друк (обкладинка)	18,56
15	Фальцювання	31,59

Продовження табл.2.8

1	2	3
16	Підрівнювання	23,87
17	Проклеювання	49,83
18	Обрізка	124,58
19	Папір обгортковий	4,94
20	Скотч для пакування	1,88
21	Пакування	10,63
РАЗОМ		7826,09

Видавництво прагне встановити на товар таку ціну, яка б повністю покривала всі його витрати і забезпечила певну норму прибутку. У наведеному випадку (табл. 2.8) ціна 1 примірника з 15% рентабельністю встановлена 90,00 грн. Таким чином, «Підручники і посібники» користується власними калькуляціями для позиціонування своєї пропозиції з врахуванням пропозицій конкурентів. Ціна може бути вищою, ніж у конкурента, якщо товар видавництва вищої якості порівняно з конкурентами.

РОЗДІЛ 3
ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ ВИРОБНИЦТВА НОВОЇ ПРОДУКЦІЇ У ВИДАВНИЦТВІ «ПІДРУЧНИКИ І ПОСІБНИКИ»

3.1 Технічне оновлення виробництва для забезпечення випуску нової продукції

Виробництво як технологічна система є поєднанням взаємозалежних процесів, за допомогою яких підприємство, використовуючи наявні ресурси, виготовляє необхідну продукцію. Потенційна виробнича здатність підприємства вирішальним чином визначається наявною у нього техніко-технологічною базою, тобто сукупністю спеціалізованих знарядь та засобів праці.

Проблема організації освоєння нової продукції включає цілісний комплекс організаційно-економічних заходів, спрямованих як на задоволення запитів споживачів, так і на збільшення рентабельності підприємства. Ключовим інструментом цього комплексу служить технічне оновлення, що охоплює розроблення необхідної документації, запровадження нових технологічних процесів, оновлення обладнання та спеціалізованого оснащення. Результатом стає готовність виробництва випускати якісні вироби у визначені терміни з мінімальними витратами та високою конкурентоспроможністю.

Технічне оновлення як центральний елемент забезпечення готовності підприємства до випуску прогресивної продукції дозволяє йому зменшити інноваційний лаг (прискорити вихід на ринок) та забезпечити вищі характеристики. Це досягається завдяки:

- заміні застарілих машин, встановленню сучасних приладів та інструментів;
- переходу до науково-технічних інновацій, автоматизації та робототехніки;
- зниженню собівартості, покращенню якості продукції та підвищенню продуктивності;

- оптимізації виробничих процесів, покращенню управління та гнучкості виробництва.

Для видавництва „Підручники і посібники” надзвичайно актуальною є проблема оновлення основних фондів, особливо в частині виробничого устаткування, для якого характерне зношення майже 60%, що проявляється у погіршенні виробничих показників.

Однією із завершальних стадій виробництва друкарської продукції є листопідборка - підбір і сортування листів після офсетного друку для подальшої обробки або передачі клієнту. Вона необхідна, наприклад, після офсетного друку при виготовленні брошур, буклетів, книг, журналів і іншої друкарської продукції, а також настінних календарів і настільних календарів перед подальшою навивкою, тощо.

Для підвищення ефективності даної операції пропонуємо придбати листопідбірну машину – обладнання, яке автоматично здійснює не тільки підбірку друкованих листів, але й зшивання та обрізку готових брошур. Введення в експлуатацію такого обладнання повністю виключить потребу у ручній праці на цьому етапі виробництва та дозволить значно збільшити випуск продукції. Це дозволить ліквідувати одне з потенційних «вузьких місць» у виробництві, коли поліграфічні потужності не справляються з навантаженням.

На нашу думку, для видавництва „Підручники і посібники” найкращим варіантом буде придбання добре відомої на ринку поліграфії листопідбірної машини TMF Neckar 10, що зарекомендувала себе надійною, швидкою, продуктивною та легкою в обслуговуванні. Вона спеціально розроблена для малих та середніх тиражів та пропонує максимальну гнучкість і продуктивність післядрукарської обробки. В практиці зазначена машина особливо добре зарекомендувала себе для підбору зошитів різної товщини. Усі параметри формату та виробництва встановлюються автоматично за допомогою великого,

інтуїтивно зрозумілого кольорового сенсорного екрана, включаючи зазор між роликами згинання.

Машина TMF Neckar 10 стандартно оснащена оптичним датчиком контролю неподавання листа та запобігання подавання подвійного листа. Додатковий ультразвуковий контрольний датчик дозволяє працювати з чорними та прозорими листами. Завдяки повній автоматизації процесу браковані екземпляри виявляються та видаляються з процесу зшивання. Машина істотно скорочує вплив людського чинника. Великою її перевагою є робота з різними скобами. Використання всіх цих можливостей дозволяє істотно зменшити собівартість продукції.

Основні характеристики запропонованої листопідбірної машини TMF Neckar 10 наведені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Техніко-економічні характеристики листопідбірної машини TMF Neckar 10

№ п/п	Характеристики машини	Одиниці виміру	Показники
1	2	3	4
1.	Інтерфейс		сенсорна панель з Р/К дисплеєм
2.	Тип подачі самонакладів		вакуумний
3.	Кількість станцій подачі (лотків)	шт.	5 станцій В2 10 станцій А3
4.	Максимальна висота стопи у лотку	мм	120
5.	Щільність паперу	г/м^2	20-250
6.	Максимальний формат паперу	мм	500х700
7.	Мінімальний формат паперу	мм	105х190
8.	Габарити машини: - довжина	мм	1600
	- ширина	мм	1650
	- висота	мм	1800

Продовження табл. 3.1

1	2	3	4
9.	Електроживлення	В	380
10.	Вага машини	кг	600
11.	Продуктивність	листів/год.	5000
12.	Вартість	тис. грн.	141,7

Окупність нового устаткування дотягнеться, в основному, за рахунок економії фонду заробітної плати від вивільнення працівників на технологічних операціях та збільшення обсягу випуску продукції. В наслідок цього зменшиться собівартість одиниці готової продукції, що дасть можливість при незмінній ціні отримати додатковий прибуток.

Кошторис витрат на модернізацію друкувальної дільниці видавництва „Підручники і посібники” наведений в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Кошторис витрат на придбання та введення в експлуатацію листопідбірної машини TMF Neckar 10

№ п/п	Види витрат	Розмір витрат, грн.
1	2	3
1.	Витати на придбання устаткування, всього у тому числі:	268287
1.1	- розробка проектної документації по модернізації друкувальної дільниці	2417
1.2	- вартість обладнання	241700
1.3	- транспортно-заготівельні витрати	12085
1.4	- демонтаж старого і монтаж нового устаткування	7251
1.5	- пусконалагоджувальні роботи	4834
2.	Витрати на оплату праці, всього у тому числі:	12750
2.1	- проектно-конструкторських робіт	5720

Продовження табл. 3.2

1	2	3
2.2	- організацію і проведення закупівлі устаткування	4200
2.3.	- транспортування устаткування	1200
2.4	- монтажних робіт	1000
2.5	- пусконалагоджувальних робіт	630
3.	Нарахування на заробітну плату	2805
4.	Витрати на перепідготовку кадрів	3800
5.	Інші витрати	4000
	Всього витрат	291642

В якості конкретного прикладу для розрахунку економічної ефективності застосування листопідбірної машини TMF Neckar 10 обрано виготовлення робочого зошита для 2-го класу з української мови, який був розглянутий у розділі 2. Витрати з розрахунку на тираж 100 екземплярів до впровадження (базовий варіант) і після впровадження (проектний варіант) машини наведено у таблиці 3.3. Там же ж обчислено собівартість випуску одного примірника зошита.

Таблиця 3.3 – Калькуляція витрат на виготовлення робочого зошита з української мови до впровадження і після впровадження листопідбірної машини TMF Neckar 10 (з розрахунку на тираж 100 примірників)

№ п/п	Найменування статей калькуляції	Витрати, грн.		Відхилення, грн
		Базовий варіант	Проектний варіант	
1	2	3	4	5
1.	Матеріали основні та допоміжні	4668,02	4668,02	0
2.	Електроенергія на виробничі потреби	371,27	480,54	109,27
3.	Основна та додаткова заробітна плата	1791,92	1586,28	-205,64
4.	Відрахування на соціальне страхування	394,22	348,98	-45,24

Продовження табл. 3.3

1	2	3	4	5
5.	Витрати на утримання та експлуатацію обладнання	299,41	360,05	60,64
6.	Загальновиробничі витрати	146,92	146,92	0
7.	Адміністративні витрати	132,80	132,8	0
8.	Витрати на реалізацію	21,53	21,53	0
9.	Повна собівартість	7826,09	7745,12	-80,97
10.	Собівартість одного примірника	78,26	77,45	-0,81

З даних таблиці 3.3 видно, що економія, в основному, відбудеться за рахунок зниження витрат на заробітну плату (на 205,64 грн.) та, як наслідок, відрахувань на соціальні заходи (на 45,24 грн.), оскільки введення у виробництво листопідбірної машини дозволить повністю виключити потребу у ручній праці при укладанні листів.

Одночасно із зазначеним зменшенням введення нових енергетичних потужностей призведе до зростання витрат на електроенергію (на 109,27 грн.) та витрат на утримання та експлуатацію обладнання (на 60,64 грн.) через збільшення амортизаційних відрахувань.

Для розрахунку показників економічної доцільності проекту впровадження у видавництві „Підручники і посібники” листопідбірної машини TMF Neckar 10 обчислено річну економію коштів, яку буде досягнуто при його реалізації (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Розрахунок річної економії коштів від впровадження листопідбірної машини TMF Neckar 10

№ п/п	Показник	Одиниця виміру	Значення
1	2	3	4
1.	Кількість робочих днів	днів/рік	240
2.	Кількість робочих змін	змін/добу	1

Продовження табл. 3.4

1	2	3	4
3.	Тривалість зміни	годин	8
4.	Номінальний річний фонд робочого часу	годин/рік	1920
5.	Коефіцієнт втрат робочого часу на технічне обслуговування та налагодження обладнання	-	0,25
6.	Дійсний річний фонд робочого часу	годин/рік	1440
7.	Продуктивність обладнання	листів/год.	5000
8.	Коефіцієнт використання виробничої потужності	-	0,25
9.	Річний тираж	шт.	90000
10.	Собівартість одного примірника до впровадження машини	грн.	78,26
11.	Собівартість одного примірника після впровадження машини	грн.	77,45
12.	Зниження собівартості з розрахунку на 1 примірник	грн.	0,81
13.	Річна економія	грн.	72900

Величина чистої теперішньої вартості даного проекту:

$$NPV = \sum_{t=1}^{n} \frac{Pt}{(1+i)^t} - IC .$$

$$\text{NPV} = \frac{72900 + 58328{,}4}{(1+0{,}18)^1} + \frac{72900 + 58328{,}4}{(1+0{,}18)^2} + \frac{72900 + 58328{,}4}{(1+0{,}18)^3} + \frac{72900 + 58328{,}4}{(1+0{,}18)^4} - 291642 =$$

$$= 111210{,}5 + 94246{,}2 + 79869{,}7 + 67686{,}1 - 291642 = 61370{,}5 \text{ грн.}$$

Дисконтний період окупності, який враховує фактор часу:

$$Ток - д = \frac{K}{\overline{CF}} = \frac{291642}{88253} = 3{,}3 \text{ року.}$$

Розраховані показники економічної ефективності проекту впровадження у видавництві „Підручники і посібники” листопідбірної машини TMF Neckar 10 підтверджують його доцільність. При обраних початкових умовах проект

окупиться за 3 роки і 4 місяці. Крім того, у підприємства є реальні шанси збільшити обсяги виробництва шляхом інтенсивнішого використання виробничих потужностей. Це, в свою чергу, дозволить розширити асортимент продукції, підвищити конкурентоспроможність та зміцнити позиції видавництва на ринку.

3.2 Організація виробництва нового виду продукції

Видавництво „Підручники і посібники" володіє значними виробничими потужностями, які не завжди максимально задіяні в процесах виробництва. Це створює потенційні можливості щодо нарощування обсягів випуску продукції. Проте останні обмежені попитом на ринку навчально-методичної літератури та істотною конкуренцією. Саме тому слід орієнтуватись на пошук нестандартних рішень для охоплення нових ринкових сегментів. Одним з них може стати випуск пакувальної тари для підприємств харчової промисловості місцевого регіону.

Для виведення виготовлених ними товарів на лідируючі ринкові позиції підприємства харчової промисловості використовують різні маркетингові стратегії. Паперова упаковка для продуктів широко затребувана серед комерційних компаній і приватних підприємців, зайнятих у сферах харчової промисловості, гуртової та роздрібної торгівлі. Насамперед, обумовлено це доступністю та низькою вартістю сировини, високою якістю і можливістю надати упаковці максимально ефектного вигляду.

Сучасні тенденції виробництва паперової упаковки, в першу чергу, орієнтовані на те, щоб привернути увагу покупця, оскільки саме упаковку першою бачить потенційний клієнт - вона має бути яскравою, помітною, стильною, змістовною і одночасно лаконічною. Тому більшість компаній використовують оформлення пакувальної продукції в якості одного з основних інструментів конкурентної боротьби.

Крім зазначеного, виробництво картонної упаковки для харчових продуктів набуває широкої популярності і з інших причин. Якісна паперова сировина натурального походження в процесі використання виключає виділення токсичних речовин, що можуть потенційно шкодити здоров'ю. Доволі простий процес виробництва дозволяє отримувати продукцію з відносно низькими витратами. Компактні габарити та невелика вага тари призводить лише до незначної надбавки до маси вантажу. Використана упаковка відрізняється легкістю утилізації шляхом вторинної переробки або природного розкладання. У той же час сучасна поліграфія забезпечує широкий спектр можливостей щодо нанесення друку і малюнків та різних варіантів декору.

Технологія виготовлення картонної тари для харчових продуктів включає низку операцій. Основні етапи цього процесу: дизайн та проектування (створення макету упаковки), флексографічний або офсетний друк (нанесення інформації, типової для харчової продукції – виробничі потужності, склад продукту, термін придатності, тощо), штанцювання (висікання заготовки з рулону картону), бігування (нанесення ліній згину для забезпечення чіткості майбутньої конструкції), склеювання (автоматичне складання та нанесення клейових сумішей для фіксації форми.)

Видавництво „Підручники і посібники” має все обладнання, необхідне для освоєння випуску упаковок для харчової продукції: персональні комп’ютери – для набору тексту та створення кольорового зображення; векторний графічний редактор Adobe Illustrator – для редагування зображення та типографіки; растровий процесор EFI Colorproof – для високоточної кольоропроби та широкоформатного друку; CtP пристрій – для експонування зображення безпосередньо з комп’ютера на офсетні пластини; систему наклеювання FPM-450 – для наклейки флексографських форм на формний циліндр; рулонорізальну машину 2ЛР-120 - для поздовжньої розрізки рулонного паперу або картону на полоси заданої ширини; машину листорізальну ротаційну БР-82 - для поперечної розрізки рулонного паперу або

картону на аркуші заданого формату; модернізовану висічну машину ПС-А3 – для формування остаточних контурів картонної заготовки; двохфарбову офсетну машину Adact Dominant-725 PCN - для друкування необхідного зображення; бігувальний верстат Bindtec-QY-340 – для створення чітких ліній згину на щільному папері до 450 г/м^2 або товщиною до 3 мм; універсальну фальцювально-склеювальну машину Horizon-KTU-40 – для виконання широкого спектру операцій, включаючи прямокутні та паралельні згини з наступним склеюванням.

Таблиця 3.5 – Технічне забезпечення технологічного процесу випуску упаковок для харчової продукції у видавництві „Підручники і посібники”

	Технологічна операція	Технічний засіб	Балансова вартість, грн.
1.	Комп’ютерний набір тексту	Персональний комп’ютер	15600
2.	Створення кольорового зображення	Персональний комп’ютер	15600
3.	Кольороподіл і растрування зображення	Векторний графічний редактор Adobe Illustrator	4830
4.	Цифрова кольоропроба	Растровий процесор EFI Colorproof	6430
5.	Експонування і проявлення друкарської форми	CtP пристрій	2350
6.	Монтаж форм на формні циліндри	Система наклеювання FPM-450	750
7.	Розрізування аркушів картону на полоси необхідного формату	Одноножева рулонорізальна машина 2ЛР-120	52350
8.	Друкування накладу замовлення	Двофарбова офсетна друкарська машина Adact Dominant-725 PCN	41850
9.	Розрізування надрукованих аркушів картону	Паперорізальна машина БР-82	28960
10.	Висікання	Висічна машина ПС-А3	21200
11.	Бігування	Бігувальний верстат Bindtec-QY-340	15170
12.	Нанесення клейової суміші та формування	Універсальна фальцювально-склеювальна машина Horizon-KTU-40	27160

Перелічені вище технічні засоби у видавництві на даний час використовуються для виготовлення різної друкованої продукції, але не задіяні повністю. Коефіцієнт використання виробничої потужності окремих з них не перевищує 17%. Переналагодження такого обладнання на процеси виготовлення упаковок не є складним і не потребуватиме додаткових капіталовкладень.

В якості основного матеріалу, з якого буде виготовлятись запропонована продукція, обрано крафт-картон - високоміцний матеріал, який характеризується чудовою міцністю, гладкістю та презентабельним зовнішнім виглядом. Густина картону – 300 г/м^2. В процесі обробки він буде розрізатись на окремі заготовки з форматом для друкування – 45 см на 60 см. Коефіцієнт фарбованості при нанесенні зображення – 2.

Основною частиною собівартості запропонованої продукції будуть витрати на матеріали. Крафт-картон може поставлятися в листах або у рулоні. При роботі з рулону ціна картону істотно нижча порівняно з листами. Тому обираємо рулонний формат. При розрахунку витрат для друку у такому випадку основним показником буде маса матеріалу в кілограмах, оскільки рулони закуповуються на вагу.

Іншим важливим показником, який істотно впливає на собівартість друкованої продукції, є тираж випуску. Для порівняння проведемо відповідні розрахунки для тиражів у 1000 екземплярів та 10000 екземплярів.

Розрахунок витрат крафт-картону:

- площа одного виробу

$$S_1 = 0,45 \text{ x } 0,6 = 0,27 \text{ м}^2;$$

- вага одного виробу при щільності картону 300 г/м^2 (0,3 кг/м^2)

$$B_1 = 0,27 \text{ x } 0,3 = 0,081 \text{ кг};$$

- чиста вага тиражу

$$B_{1\ тис.} = 0{,}081 \times 1000 = 81\ кг; \qquad B_{10\ тис.} = 0{,}081 \times 10000 = 810\ кг.$$

На загальні витрати матеріалів значною мірою впливають технологічні втрати. Друк з рулону при малому тиражі (1000 шт.) ризикований через великий відхід матеріалу на заправку машини та суміщення 2-х кольорів. При тиражі 1000 шт. технологічний відхід становитиме мінімум 20%, а при тиражі 10000 шт. – 5%.

Загальні витрати крафт-картону

$$B_{з\ 1\ тис.} = 81 \times 1{,}2 = 97{,}2\ кг; \qquad B_{з\ 10\ тис.} = 810 \times 1{,}05 = 850{,}5\ кг.$$

Для нанесення зображення рулонні машини використовують специфічні гнучкі металеві пластини **(**пластини CTP) з розрахунку 1 пластина на один колір. В проектному варіанті таких пластин необхідно 2. Однієї пластини, в середньому, достатньо для виготовлення 50 тис. відбитків.

При друкуванні крафт-картон активно вбирає в себе сполучні речовини фарби. При середньому заповненні зображенням у 25-30% витрати фарби одного кольору складають 1,5 г на м^2. З врахуванням 2-х кольорів, обсягів випуску, а також залишку фарби у системі подачі загальні її витрати становитимуть

$$B_{ф\ 1\ тис.} = 0{,}27 \times 1000 \times 0{,}0015 \times 2 + 0{,}15 = 0{,}96\ кг;$$
$$B_{ф\ 10\ тис.} = 0{,}27 \times 10000 \times 0{,}0015 \times 2 + 0{,}15 = 8{,}25\ кг.$$

При офсетному друці на крафт-картоні щільністю 300 г/м2 через його високу абразивність та пильність необхідні допоміжні витратні матеріали:

- зволожуючий розчин для запобігання накатування фарби на пробільні елементи - з розрахунку 3% від обсягу води у системі зволоження. З врахуванням випаровування загальні витрати складуть: для тиражу 1 тис. шт. – 0,19 л, для тиражу 10 тис. шт – 1,9 л;

- ізопропиловий спирт для мінімізації поверхневого натягу води з метою зменшення зволоження картону. Витрати: для тиражу 1 тис. шт. – 0,6 л, для тиражу 10 тис. шт. – 6 л;

- змивки для валів з метою видалення залишків фарби та паперового пилу з валів та офсетного полотна по завершенні друку. Витрати – 0,8 л на один колір при зміні замовлення;

- порошок проти відбивання - для уникнення відбитків сирої фарби на звороті наступного екземпляра продукції. Витрати – 0,18 кг на 1 тис. шт. і 1,8 кг – на 10 тис. шт.

Витрати всіх основних матеріалів на випуск упаковок для харчової продукції у видавництві „Підручники і посібники” в натуральному та вартісному вираженні зведені в табл. 3.6.

Таблиця 3.6 – Витрати основних матеріалів на випуск упаковок для харчової продукції (з розрахунку на тираж 1000 шт. і 10000 шт.)

№	Матеріал	Одиниця виміру	Ціна за одиницю, грн	Витрати, один.		Вартість, грн	
				1 тис. шт.	10 тис. шт.	1 тис. шт.	10 тис. шт.
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Крафт-картон	кг	60	97,2	850,5	5832	51030
2	Друкарські форми (пластини)	шт.	350	2	2	700	700
3	Фарба офсетна тріадна Sunlit Diamond	кг	450	0,96	8,25	432	3712,5
4	Зволожуючий розчин Schwegmann (M-8050)	л	300	0,19	1,9	57	570
5	Змивки для валів Varn (V-120)	л	210	1,6	1,6	336	336
6	Ізопропіловий спирт	л	90	0,6	6	54	540

Продовження табл. 3.6

1	2	3	4	5	6	7	8
7	Порошок проти відбивання WEKO (S series)	кг	225	0,18	1,8	40,5	405
	Всього	-	-	-	-	7451,5	57293,5
	З розрахунку на 1 шт.	-	-	-	-	7,45	5,73

Для отримання повної виробничої собівартості до витрат на матеріали слід додати операційні витрати – оплату праці, вартість електроенергії, амортизацію обладнання, загальновиробничі та інші витати.

При розрахунку заробітної плати необхідно враховувати, що виконання замовлення передбачає два етапи: підготовчий та тиражний. На першому з них здійснюється приладка, на другому – безпосередній друк продукції. Підготовчий етап включає встановлення форм, промивання секцій та підбір кольорів. Як правило, ці роботи не залежать від обсягу замовлення і тривають до 1 години. Оскільки крафт-картон є доволі складним матеріалом для офсетного друку, то швидкість тиражування буде визначатися технічними можливостями обладнання. У нашому випадку це складе 4000 шт. за годину. Через велику запиленість матеріалу кожні 2000 шт. потребується зупинка обладнання тривалістю 20 хв. (0,33 год) для протирання офсетних полотен. При виконанні замовлення в частині друку будуть задіяні 2 працівники з погодинною оплатою праці – друкар та його помічник з тарифними ставками 210 грн/год. та 165 грн/год. відповідно.

Відповідно, для тиражів 1 тис. і 10 тис. шт. витрати часу складуть:

$$Ч_{1\ тис} = 1 + 1000/4000 + 0,33 = 1,58\ год.;$$

$$Ч_{10\ тис} = 1 + 10000/4000 + 10000/2000 * 0,33 = 5,15\ год.;$$

а заробітна плата:

$$ЗП_{1\ тис} = 1,58 * (210 + 165) = 592,5\ грн.;$$

$$ЗП_{10\ тис} = 5,15 * (210 + 165) = 1931,25\ грн.$$

Технологічний процес виготовлення упаковок передбачає використання значної кількості електроенергії на розрізання матеріалу, рух циліндрів, роздування листів та їх сушіння після друку, тощо загальним обсягом 21 кВт/год. Станом на момент проведення розрахунків ринкова вартість електроенергії становить 9,5 грн за 1 кВт/год.

$$Е_{1\ тис} = 1,58 * 21 * 9,5 = 315,21\ грн.;$$
$$Е_{10\ тис} = 5,15 * 21 * 9,5 = 1027,43\ грн.$$

З врахуванням того, що крафт-картон впливає на роботу друкарського обладнання подібно до дрібного наждачного паперу, це відповідним чином відображається на амортизаційних відрахуваннях, які, зазвичай, розраховуються методом поопераційного зношення, тобто пропорційно кількості виготовленої продукції (табл. 3.7).

Таблиця 3.7 – Розрахунок амортизаційних відрахувань на тираж, грн.

№	Елементи зношення	Тираж	
		1 тис. шт.	10 тис. шт.
1.	Зношення друкувального обладнання	48	480
2.	Зношення офсетної гуми	70	700
3.	Зношення валів та підшипників	12	120
4.	Ніж різальної машини	15	150
5.	Механіка пресу для висікання та бігування	50	500
6.	Фільтри та мастила	15	150
	Всього	210	2100

Загальновиробничі витрати обчислюються у відсотках від суми попередніх статей витрат (5%), а адміністративні витрати та витрати на збут – у відсотках від виробничої собівартості (3,5% та 5% відповідно).

Результати розрахунку собівартості одиниці продукції при тиражах 1 тис. шт. і 10 тис. шт. зведені у табл. 3.8.

Таблиця 3.8 – Розрахунок собівартості одиниці продукції при тиражах 1 тис. шт. і 10 тис. шт., грн.

№	Статті калькуляції	Тираж	
		1 тис. шт.	10 тис. шт.
1.	Матеріали основні та допоміжні	7451,50	57293,50
2.	Основна та додаткова заробітна плата	592,50	1931,25
3.	Відрахування на соціальні потреби	130,35	424,88
4.	Електроенергія на виробничі потреби	315,21	1027,43
5.	Амортизаційні відрахування	210,00	2100,00
6.	Загальновиробничі витрати	434,98	3138,85
7.	Виробнича собівартість	9134,54	65915,91
8.	Адміністративні витрати	319,71	2307,06
9.	Витрати на реалізацію	456,73	3295,80
10.	Повна собівартість тиражу	9910,98	71518,76
11.	Собівартість одного примірника	9,91	7,15

Мінімальна ціна аналогічної продукції на ринку становить 7,5 грн. за одиницю. З наведених розрахунків випливає, що при невеликих обсягах випуску виробництво упаковок для харчової продукції у видавництві „Підручники і посібники” може бути нерентабельним. Тому розрахуємо точку беззбитковості зазначеного виробництва. Для цього на основі даних табл. 3.8 зв'язок між витратами видавництва на одиницю продукції $C_{од}$ та обсягом її випуску $N_в$ відобразимо лінійною залежністю

$$C_{од} = a + b * N_в.$$

Параметри *a i b* цього рівняння розраховано за допомогою вбудованої в *Microsoft Excel* статистичної функції ЛИНЕЙН (рис. 3.1).

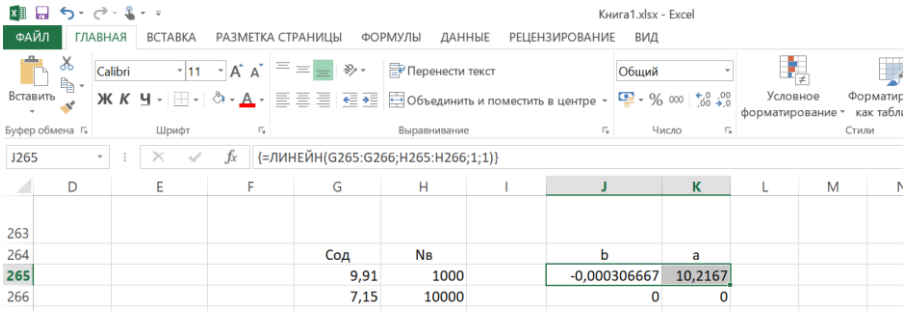

Рисунок 3.1 - Розрахунок параметрів рівняння зв'язку між витратами на одиницю продукції $C_{од}$ та обсягом її випуску $N_в$ за допомогою Microsoft Excel

З врахуванням результатів розрахунку

$$C_{од} = 10,2167 - 0,0003067 * N_в. \qquad (3.1)$$

Графічне відображення, яке дозволяє візуалізувати залежність доходу та витрат від обсягу випуску упаковок для харчової продукції у видавництві „Підручники і посібники”, представлене на рис. 3.2.

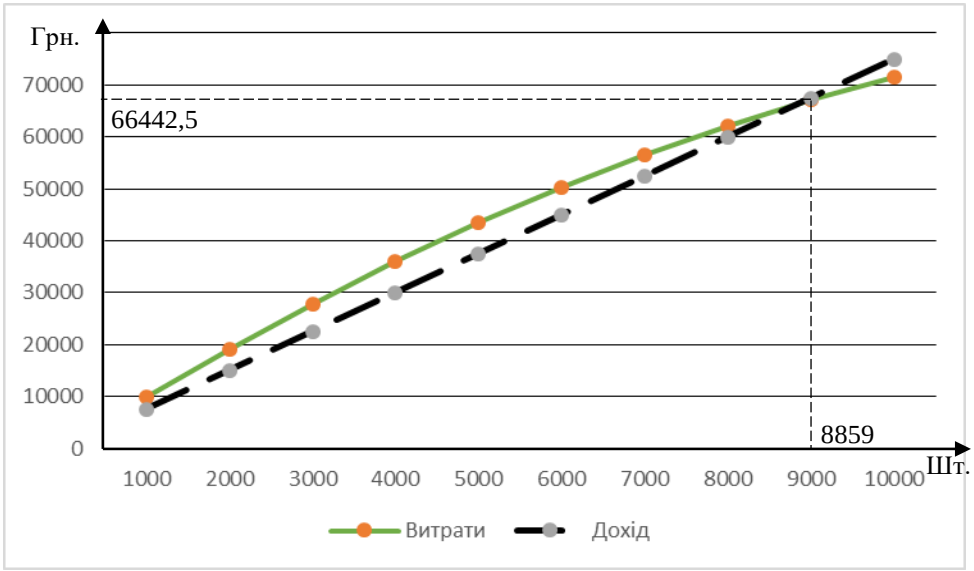

Рисунок 3.2 - Залежність доходу та витрат від обсягу випуску упаковок для харчової продукції у видавництві „Підручники і посібники”

З рівняння 3.1 кількість продукції, за якої видавництво зрівняє свої доходи та витрати при ринковій ціні 7,5 грн за одиницю

$$N_в = (7,5 – 10,2167) / -0,0003067 = 8859 \text{ шт.}$$

При перевищенні зазначеної кількості видавництво отримуватиме прибуток. Це значення служить важливим орієнтиром у керуванні підприємством, який дозволяє визначити оптимальну вартість продукції та планувати продажі. Розрахована кількість є реалістичною і підтверджує доцільність впровадження пропозиції щодо випуску упаковок для харчової продукції у практичну діяльність видавництва „Підручники і посібники”.

РОЗДІЛ 4
БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ, ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

4.1 Значення адаптації в трудовому процесі

Адаптація (від лат. adapto - пристосування) - це динамічний процес пристосування організму та його органів до мінливих умов зовнішнього середовища. Адаптація в трудовому процесі є критично важливим етапом інтеграції, від якого залежить безпека, продуктивність та психологічний комфорт працівника. У поліграфії, з її високим рівнем автоматизації та хімічними ризиками, значення адаптації виявляється у кількох аспектах:

- професійна адаптація (майстерність) - процес опанування специфічних навичок роботи з конкретним обладнанням. Ця адаптація до трудової діяльності з усіма її складовими: до робочого місця, знарядь та засобів праці, об'єктів та предметів праці, особливостей технологічного процесу, часових параметрів роботи тощо мінімізує ризик браку продукції та поломки дорогої техніки. Працівник вивчає «характер» машини, вчиться вчасно помічати відхилення у звуці мотора або якості відбитка ще до того, як виникне аварійна ситуація;
- психофізіологічна адаптація (режим) - пристосування організму до фізичних умов праці: шуму, специфічних запахів фарби, змінних графіків (нічні зміни) та монотонності процесу. Вона знижує рівень втомлюваності та професійного стресу. Завдяки фізіологічній адаптації фізичні та біохімічні параметри, які визначають життєдіяльність організму, змінюються у вузьких межах порівняно із значними змінами зовнішніх умов: підвищується стійкість організму до холоду, тепла, недостачі кисню, змін барометричного тиску та інших факторів. Велике значення у фізіологічній адаптації має реактивність організму, його початковий функціональний стан (вік, тренованість тощо), в залежності від якого змінюються і відповідні реакції організму на різні дії. Процес фізіологічної адаптації до незвичайних, екстремальних умов проходить декілька стадій, або фаз: спочатку переважають явища декомпенсації (порушення функцій), потім неповного

пристосування і, нарешті, фаза відносного стійкого пристосування. Якщо організм не адаптується, різко зростає ризик травматизму через розсіяну увагу, що в друкарні (де є відкриті вали та ножі) є смертельно небезпечним;

- соціально-психологічна адаптація (колектив) - входження в колектив, прийняття корпоративної культури та налагодження комунікації з колегами та майстрами. Поліграфічне виробництво — це командна робота (друкар, помічник, технолог, механік). Соціальна адаптація - це пристосування працюючої людини до системи відносин у робочому колективі з його нормами, правилами, традиціями, ціннісними орієнтаціями. Під час соціальної адаптації працівник поступово отримує різнобічну інформацію про колектив, де він працює, про систему ділових та особистих взаємовідносин. Ефективна комунікація дозволяє швидко вирішувати технологічні проблеми та створює здоровий мікроклімат, що запобігає плинності кадрів. Психічна адаптація в процесі праці залежить від психічних властивостей працівника, його психічного стану, психологічних реакцій на стреси, що виникають на роботі, кваліфікації та культури людини, особливостей професійної діяльності, конкретних умов праці тощо;

- організаційна адаптація - розуміння структури та ієрархії підприємства, ознайомлення з регламентами та процедурами, знання розташування складів матеріалів, зон готової продукції, місць зберігання хімікатів та побутових приміщень. В умовах друкарні це важливо для мінімізації зайвих переміщень та дотримання зон пожежної безпеки, знання маршрутів евакуації, місць зберігання ЗІЗ та алгоритмів дій при аваріях. Формує відповідальне ставлення до охорони праці. Адаптований працівник виконує вимоги безпеки свідомо, а не формально, розуміючи наслідки кожного порушення.

У поліграфії, де виробництво часто працює як конвеєр, цей етап має вирішальне значення для загального ритму роботи. Результатом успішної організаційної адаптації є працівник, який відчуває себе частиною єдиного механізму і діє синхронно з іншими підрозділами друкарні.

4.2 Загальні вимоги безпеки до виробничого обладнання та технологічних процесів на поліграфічному підприємстві

Організація безпечного виробництва в поліграфії — це цілісна система, де конструктивні особливості техніки тісно переплітаються з жорстким регламентом дій персоналу. Вимоги безпеки в поліграфії переважно регулюються НПАОП 22.1-1.02-07 («Правила охорони праці для підприємств та організацій поліграфічної промисловості») та загальними нормами НПАОП 0.00-7.14-17 («Вимоги безпеки та захисту здоров’я під час використання виробничого обладнання працівниками»), чинними технологічними інструкціями та інструкціями з охорони праці.

В основі безпеки поліграфічного виробництва лежить надійна конструкція обладнання. Усі рухомі механізми, як-от вали чи шестерні, друкарських та паперорізальних машин повинні обов'язково закриватися захисними кожухами. Сучасні стандарти вимагають, щоб ці огородження були зблоковані з пусковим пристроєм: при відкритому кожусі машина не повинна запускатися. Для екстрених випадків у кожній зоні обслуговування встановлюються помітні червоні кнопки «Стоп», а на найбільш небезпечних ділянках (наприклад, біля ножів) діє принцип дворучного ввімкнення, що фізично унеможливлює потрапляння рук працівника в робочу зону.

Для забезпечення викладеного вище всі аркушні і рулонні ротаційні машини слід обладнати:

— запобіжними пристроями друкарського апарату;
— захисними поворотними планками або іншими елементами блокування машини для безпеки працівників в зонах контакту циліндрів друкарського апарата;
— засобами блокування роботи машини за піднятих огорож в друкарських секціях;
— вмикачами різних конструкцій та кольорів для позначення робочого та зворотного руху;
— запобіжними пристроями для заправляння паперу в рулонних машинах;
— пристроями для змивання залишків фарби з фарбових апаратів;
— блокувальними вимикачами в зоні обслуговування паперопровідних, друкарських, фальцювальних і аркушеприймальних апаратів.

При друкуванні під час руху паперу чи плівок може виникати статична електрика, яка створює значну потенційну небезпеку в умовах використання легкозаймистих рідин, зокрема для промивки валів. Тому обладнання, особливо для ротаційного друку, має бути оснащене відповідними нейтралізаторами для запобігання іскрінню та системою заземлення з метою уникнення накопичення статичних зарядів.

Однією з найскладніших ділянок в поліграфії є хімічна та екологічна безпека, оскільки сучасне друкарство передбачає постійний контакт із летючими сполуками, важкими металами та синтетичними полімерами. Основне джерело небезпеки — це летючі органічні сполуки (ЛОС), що містяться у фарбах, розчинниках та змивках. Зокрема**,** органічні розчинники (толуол, ксилол, спирти) мають високу токсичність. Без належної вентиляції вони вражають нервову систему та печінку. Тому обов’язковою вимогою є встановлення локальних витяжних систем безпосередньо над друкарськими апаратами та зонами сушіння. Легкозаймисті рідини повинні зберігатися у металевих шафах із заземленням у щільно закритій тарі. Використання відкритої тари (відер, банок) для змочування ганчір’я категорично заборонено. Крім того, прямий контакт із фарбами та розчинниками може викликати професійні дерматити. Обов’язковим є використання нітрилових рукавичок (стійких до хімії) та захисних кремів. При роботі з порошковими фарбами або аерозолями використовуються респіратори з відповідними фільтрами (класу А або В).

Поліграфічне підприємство є джерелом специфічних відходів, які не можна утилізувати як звичайне побутове сміття. Фарби, промивні рідини та фотохімікати (фіксажі, проявники) містять солі важких металів та агресивні луги/кислоти. Їх суворо заборонено зливати в загальну каналізацію. Вони збираються в марковані герметичні ємності та передаються спеціалізованим підприємствам на переробку. Ганчір'я, просочене розчинниками та оліями, здатне до самозаймання. Його необхідно збирати в металеві ящики з кришками, що щільно закриваються, і вивозити з цеху наприкінці кожної зміни.

Окрім технічних засобів, важливим аспектом гарантування безпечної роботи є людський фактор. Вимоги до персоналу в поліграфії поєднують професійну кваліфікацію з жорстким дотриманням санітарно-гігієнічних норм, оскільки робота пов'язана з фізичними ризиками та постійним впливом хімікатів. До роботи на основному поліграфічному обладнанні допускаються особи, що досягли 18 років. Обов’язковим є попередній (при прийнятті) та щорічні періодичні медичні огляди, особливо для тих, хто працює з токсичними фарбами, УФ-лаками та свинцевими сплавами.

Персонал повинен пройти вступний, первинний (на робочому місці) та повторні інструктажі. Робота на складних машинах (офсетні ротації, гільйотини) потребує спеціальної професійної підготовки та наявності відповідного посвідчення. Оскільки обладнання енергоємне, працівники повинні мати групу допуску з електробезпеки (зазвичай не нижче II групи).

Роботодавець зобов'язаний безкоштовно забезпечити персонал сертифікованими ЗІЗ:

- костюмами або халатами зі щільної тканини без звисаючих елементів, які можуть бути захоплені рухомими частинами машини;
- нітриловими або неопреновими рукавичками при контакті з розчинниками та фарбами;
- респіраторами з газопарозахисними фільтрами при роботі в зонах високої концентрації ЛОС (фарбозмішувальні відділення, зони змивки);
- протишумовими навушниками або берушами (у цехах із рівнем шуму понад 80 дБА) та захисними окулярами при загрозі виприскування хімікатів або обрізків матеріалів.

Таким чином, безпека в поліграфії досягається через триєдність: захищену техніку, контрольоване середовище та професійну дисципліну персоналу.

ВИСНОВКИ

Конкурентні переваги підприємства досягають завдяки впровадженню новацій – нових засобів і методів здійснення виробничої та комерційної діяльності. Підготовка до виробництва нової продукції та вдосконалення якісних параметрів продукції, що виготовляється, є обов'язковою передумовою сталого економічного росту підприємства в умовах ринкової конкуренції.

Видавництво «Підручники і посібники» - це підприємство недержавної форми власності, основним видом діяльності якого є підготовка та випуск друкованих засобів масової інформації: навчальних підручників і посібників та інших видань в галузі освіти, науки, культури тощо. Основні перешкоди для ефективного функціонування видавництва на сьогодні – це військові дії на значній території держави, нестабільна економічна та політична ситуація в країні, низька купівельна спроможність споживачів, високі ціни на сировину, матеріали та енергоносії, відсутність доступних кредитних коштів, складність залучення іноземних інвесторів через значні податки та часті зміни податкової політики.

У 2022 р. порівняно з попереднім роком доходи видавництва знизилися на 32,06%, а прибуток – майже в 3 рази. Ситуація дещо покращилася у 2023р., проте довоєнні показники в абсолютному вираженні вдалося перевищити лише у 2024 р. При цьому слід зазначити, що найбільш істотний вплив на ці цифри мав високий рівень інфляції, тобто у натуральних одиницях поки що помітне відставання від довоєнного рівня.

За досліджуваний період 2024-2025 рр. у роботі підприємства прослідковується позитивні тенденції: дохід зріс на 27,8 млн. грн, прибуток – на 1,5 млн. грн., активи – на 18%. Чисельність персоналу збільшилася на 4 чол. Разом з тим дохід зростав меншими темпами порівняно з витратами (16,5% порівняно з 19,4%), в наслідок чого прибуток збільшився всього на 4,5%, а рентабельність виробництва та рентабельність продукції дещо знизились.

Продуктивність праці персоналу зростала вищими темпами порівняно з заробітною платою (12,5% і 8% відповідно), що свідчить про наявність у підприємства резервів для підвищення ефективності його роботи. При зростанні середньорічної вартості основних фондів на 0,7%, що є доволі незначним та недостатнім, фондовіддача зросла на 15,7%.

Проблема організації освоєння нової продукції у видавництві «Підручники і посібники» вирішальним чином визначається наявною у нього техніко-технологічною базою. Для ліквідації одного з потенційних «вузьких місць» у виробництві, коли поліграфічні потужності не справляються з навантаженням, запропоновано придбати листопідбірну машину – обладнання, яке автоматично здійснює не тільки підбірку друкованих листів, але й зшивання та обрізку готових брошур. Введення в експлуатацію такого обладнання повністю виключить потребу у ручній праці на цьому етапі виробництва та дозволить значно збільшити випуск продукції.

Видавництво „Підручники і посібники” володіє значними виробничими потужностями, які не завжди максимально задіяні в процесах виробництва. Це створює потенційні можливості щодо нарощування обсягів випуску продукції. Проте останні обмежені попитом на ринку навчально-методичної літератури та істотною конкуренцією. Саме тому слід орієнтуватись на пошук нестандартних рішень для охоплення нових ринкових сегментів. Одним з них може стати випуск пакувальної тари для підприємств харчової промисловості місцевого регіону. Видавництво має все обладнання, необхідне для втілення зазначеної пропозиції, яке на даний час використовується для виготовлення різної друкованої продукції, але коефіцієнт використання виробничої потужності окремих з них не перевищує 17%. Переналагодження такого обладнання на процеси виготовлення упаковок не є складним і не потребуватиме додаткових капіталовкладень.

Розраховані показники економічної ефективності запропонованих проектів підтверджують їх доцільність впровадження у видавництві „Підручники і посібники”.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Чернобай Л.І., Ясінська Т.В., Кузів О.П. Дослідження ринку праці в Україні та країнах-реципієнтах українських трудових мігрантів у контексті сталого розвитку. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2021. С. 164-169.
2. Собкевич О. Інноваційна діяльність промислових підприємств в Україні під час повномасштабної війни. Матеріали Національного інституту стратегічних досліджень. 24.11.2025. URL: https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/innovatsiyna-diyalnist-promyslovykh-pidpryyemstv-v-ukrayini-pid-chas
3. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № № 40-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 36, ст.266. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text
4. Ткаченко А.М. Поняття, види продуктових інновацій та запровадження їх у підприємство. Держава та регіони. 2015. № 3 (84). С. 130-133. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2015/3_2015/24.pdf
5. Власенко О.С. Інноваційний менеджмент: навчальний посібник. К.: Знання, 2011. 370 с.
6. Школа І.М., Бутирська І.В. Інноваційний менеджмент: навчальний посібник. Чернівці: Книги – ХХІ, 2010. 312 с.
7. Захарченко В. І., Корсікова Н.М., Меркулов М.М. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки. Київ: ЦУЛ, 2012. 448 с.
8. Нікітін І.В. Поняття, види продуктових інновацій та методи оцінки ефективності їх запровадження підприємством. Соціально-економічні явища та процеси. 2011. № 12. С. 217–221.
9. Швед В.В., Євась Т.В., Омельченко О.В. Комплексна підготовка виробництва: навчальний посібник. Вінниця, 2021. 148 с.

10. Галущак О.Я., Галущак М.П. Оцінювання ефективності інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств. Соціально-економічні проблеми і держава: збірник наукових праць. 2009. №1 (2). С.47-57.
11. Явдак М.Ю. Організація планування виробництва нової продукції машинобудівного підприємства. Бізнес Інформ. 2012. № 9. С. 225-229.
12. Кужда Т.І., Галущак М.П., Галущак О.Я. Оцінювання факторів інноваційного розвитку підприємств за допомогою кореляційно-регресійного підходу. Вісник Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. 2007. Випуск 21. С. 160-165.
13. Чернишевич Д.Р., Жигалкевич Ж.М. Особливості впровадження нової продукції на підприємстві. Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи: зб. матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції". м. Київ, 20 квітня 2023 року. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2023. С. 80-81.
14. Манн Р.В. Впровадження інновацій у виробництво для стійкого розвитку промислових підприємств. Економіка і організація управління. 2023.№ 2 (50). С. 14-22.
15. Галущак М.П., Машлій Г.Б., Гевко О.Б. Навчальний посібник для виконання практичних завдань та самостійного вивчення дисципліни “Організація виробництва”. Тернопіль, ТНТУ, 2017. 139 с.
16. ДСТУ 3278-95 Система розроблення та поставлення продукції на виробництво. Основні терміни та визначення. [Чинний від 01.01.1997]. Вид. офіц. Київ, 1996. 59 с.
17. Флегантова А.Л. Особливості впровадження інновацій на ринку креативних індустрій. Економіка та суспільство. 2023. Випуск 48. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2258/2181
18. Стратегічні проблеми оновлення промислового виробництва України в сучасних умовах: колективна монографія / За ред. Сударкіної С.П. Х.: Друкарня Мадрид, 2020. 230 с.
19. Разінькова М.Ю. Комплексний підхід до науково-технічної підготовки

виробництва нової продукції машинобудівного підприємства. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2017. Випуск 3 (08). С. 179-182. URL: https://easterneurope-ebm.in.ua/journal/8_2017/33.pdf

20. Гевко І.Б, Оксентюк А.О., Галущак М.П. Організація виробництва: теорія і практика: підручник. К.: Кондор, 2008. 178 с.
21. Халеська Є.С., Колешня Я.О. Зарубіжний досвід планування оновлення продукції підприємства. Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи: зб. матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції". м. Київ, 20 квітня 2023 року. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2023. С. 74-75.
22. Галущак О., Жаровська Н. Дослідження інноваційного розвитку машинобудівних підприємств з урахуванням основних ризик-факторів. Соціально-економічні проблеми і держава. 2012. Вип. 2 (7). С. 67-73. URL: http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2012/12hoyuor.pdf.
23. Halushchak O., Halushchak M. The causes of appearance and ways of staff`s demotivation solving in organizations. Соціально-економічні проблеми і держава. 2016. Вип. 1 (14). С. 138-144.
24. Viktor Koval, Yevheniia Sribna, Vira Brednyova, Lyudmila Kosharska, Mykhailo Halushchak, Michał Kopacz. An analysis of the economic and technological potential of solar-driven generation in renewable energy development. Polityka Energetyczna - Energy policy journal. 2024. Vol.27. №1. P. 157-172.